

TRÍ TUỆ NHÂN TẠO (ARTIFICIAL INTELLIGENCE)

CHƯƠNG 3

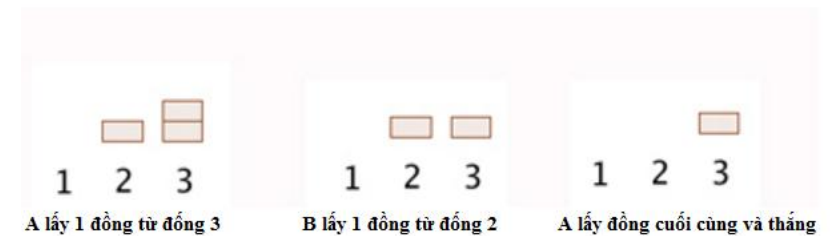
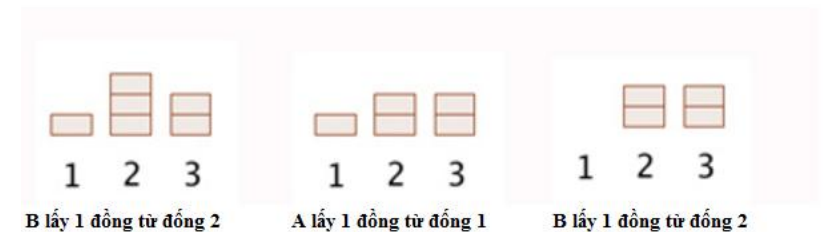
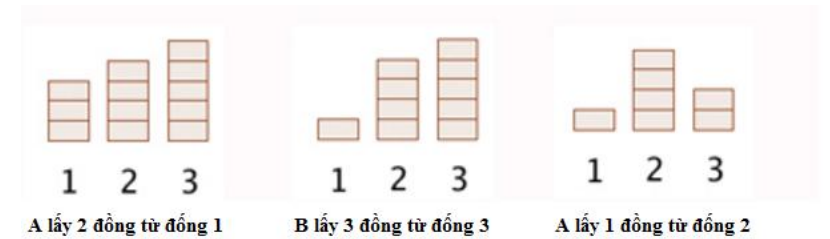
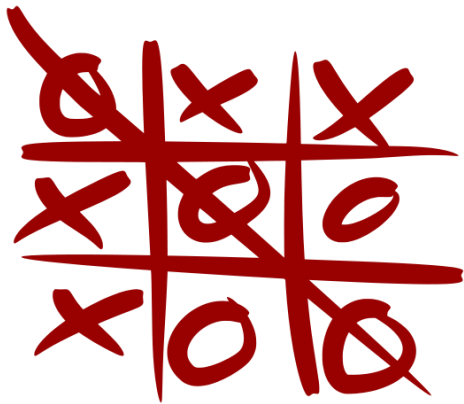
GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ BẰNG TÌM KIẾM

Trần Nguyễn Minh Thư
tnmthu@ctu.edu.vn

Nội dung

- Biểu diễn bài toán trong KGTT
- Tìm kiếm mù (uninformed search)
- Tìm kiếm heuristic (informed search)
- **Tìm kiếm đối kháng (cây trò chơi)**

Sự khác biệt giữa các bài toán?

Ứng dụng Heuristic trong các trò chơi

- Sử dụng không gian trạng thái để giải quyết bài toán
  - *Tìm kiếm mù*
  - *Tìm kiếm heuristic – có thông tin bổ sung*
  - *Sử dụng heuristic cho trò chơi*
- *Có 2 người* tham gia vào quá trình sinh trạng thái
- *Bạn* tạo ra trạng thái này, *đối thủ* của bạn sẽ tạo ra trạng thái kế tiếp với mong muốn đánh bại bạn

Cây trò chơi Tic-Tac-Toe

MAX (X)

MIN (O)

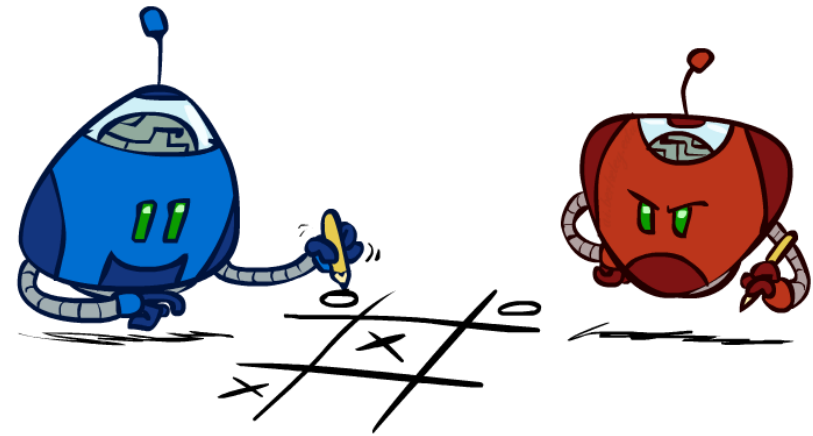
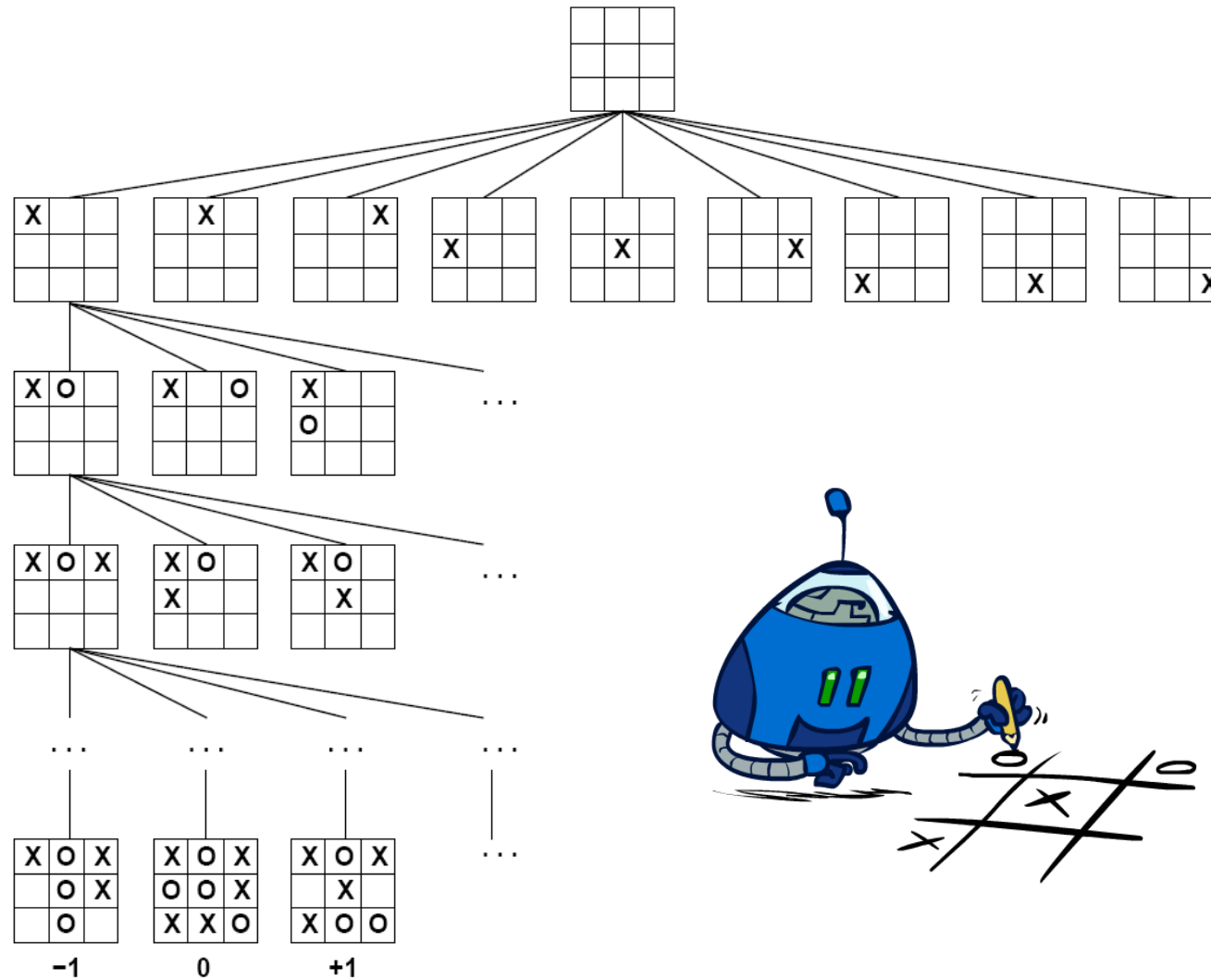
MAX (X)

MIN (O)

TERMINAL

Utility

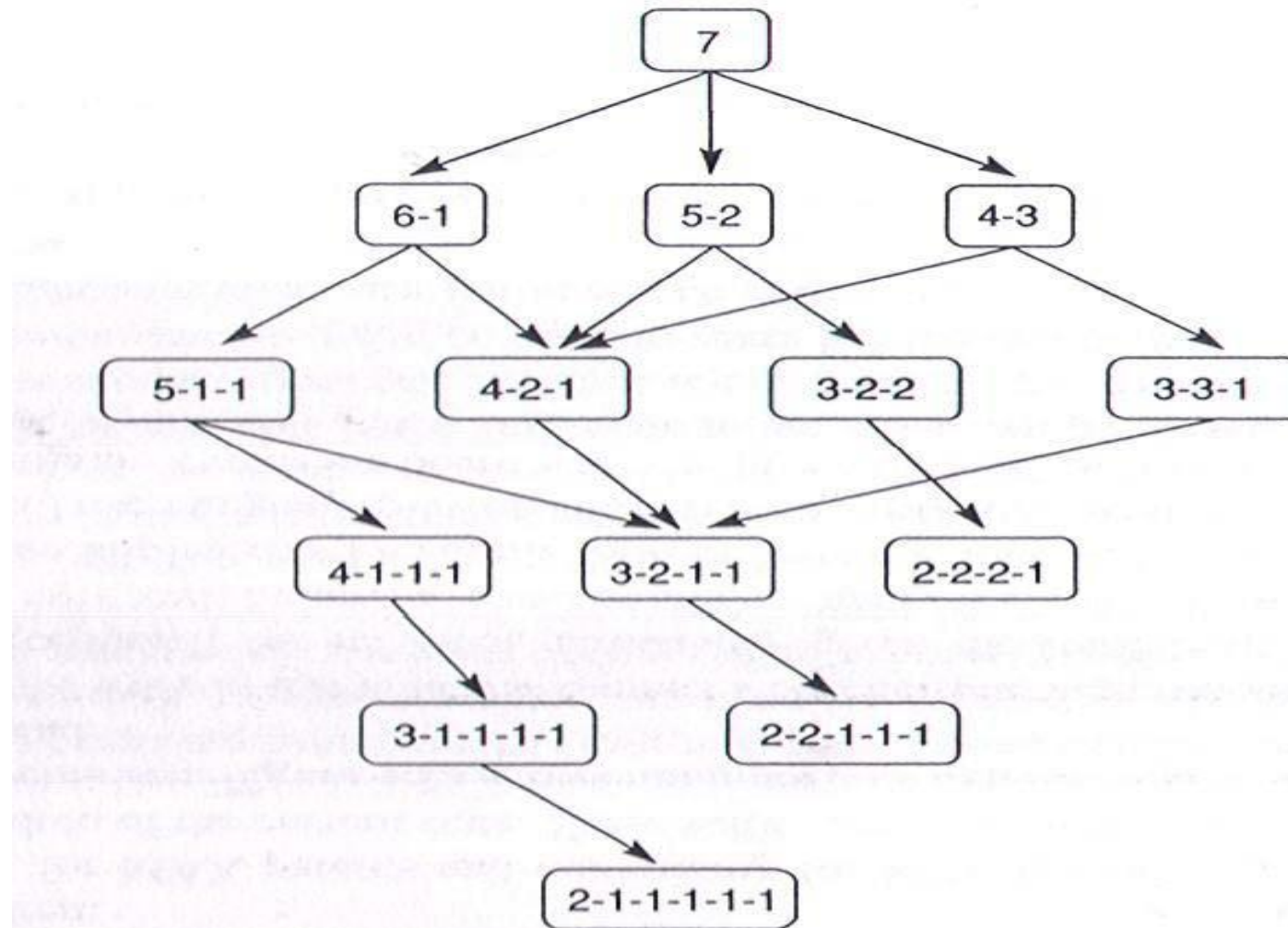

Ứng dụng Heuristic trong các trò chơi

■ Trò chơi Nim:

- Một số token (đồng xu, mảnh gỗ...) được đặt giữa 2 đối thủ.
- Ở mỗi lượt đi, người chơi phải chia các token **thành 2 phần (không rỗng) với số lượng khác nhau**. VD: 6 token có thể được chia thành 5 - 1, 4 - 2 (trường hợp 3 - 3 là không hợp lệ)
- Khi các token không thể được chia một cách hợp lệ ở lượt chơi kế tiếp, người chơi thuộc về lượt đi đó sẽ thua cuộc.

Không gian trạng thái trò chơi Nim

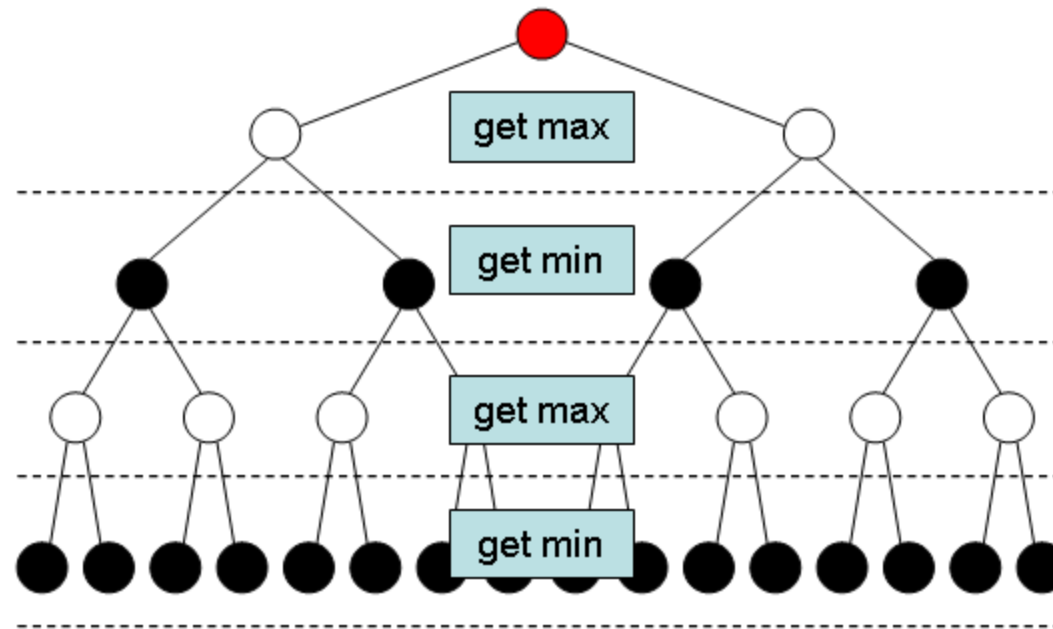
Giải thuật minimax (1)

■ Giải thuật minimax:

- Một đấu thủ trong trò chơi được gọi là **MIN** và đấu thủ còn lại là **MAX**. Max đại diện cho người chơi luôn muốn chiến thắng, Min đại diện cho người chơi cố gắng cho người max giành số điểm càng thấp càng tốt
- Giá trị của nút lá:
  - 1 nếu là MAX thắng,
  - 0 nếu hòa
  - -1 nếu là MIN thắng (MAX thua)
- Minimax sẽ truyền các giá trị này lên cao dần trên đồ thị, qua các nút cha kế tiếp theo các luật sau:
  - Nếu trạng thái cha là **MAX**, gán cho nó giá trị **lớn nhất** có trong các trạng thái con.
  - Nếu trạng thái cha là **MIN**, gán cho nó giá trị **nhỏ nhất** có trong các trạng thái con.

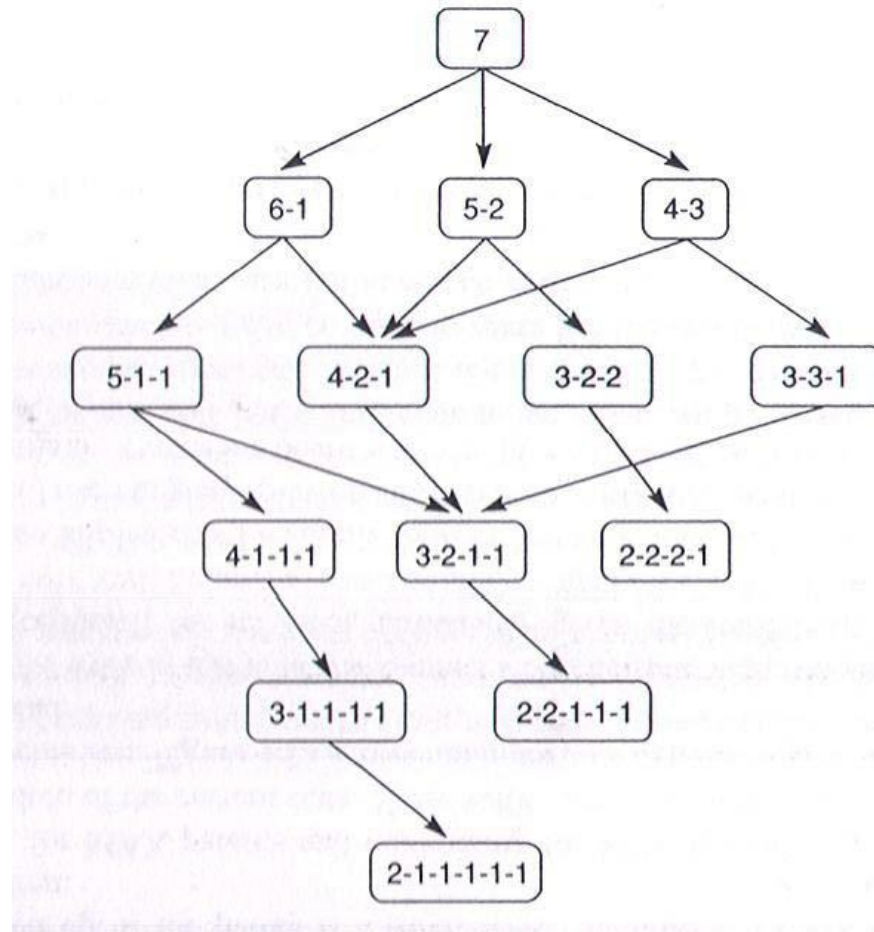

Giải thuật minimax (2)

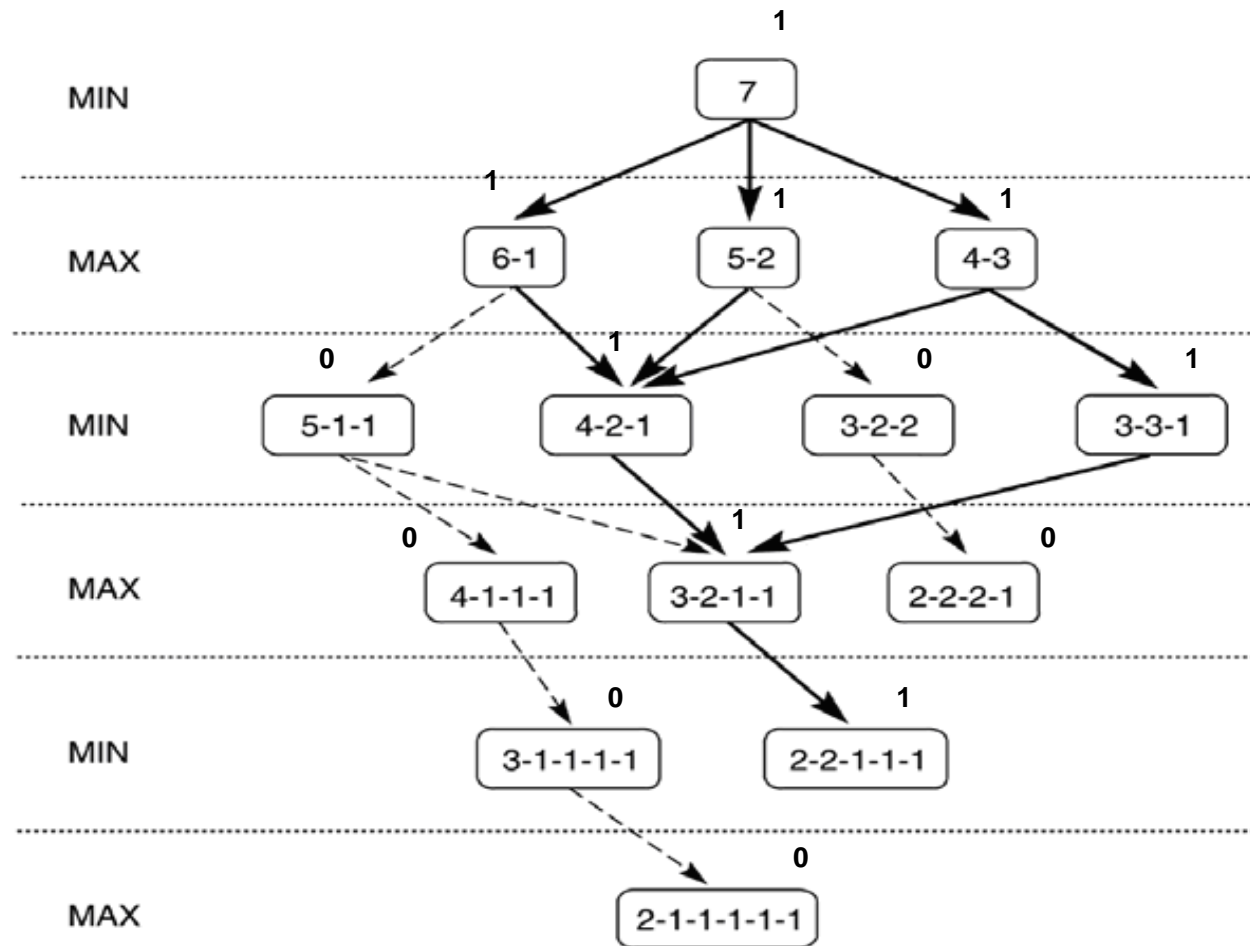
Giải thuật minimax

- Không gian trạng thái trò chơi Nim

Giải thuật minimax

- Áp dụng giải thuật minimax vào trò chơi Nim

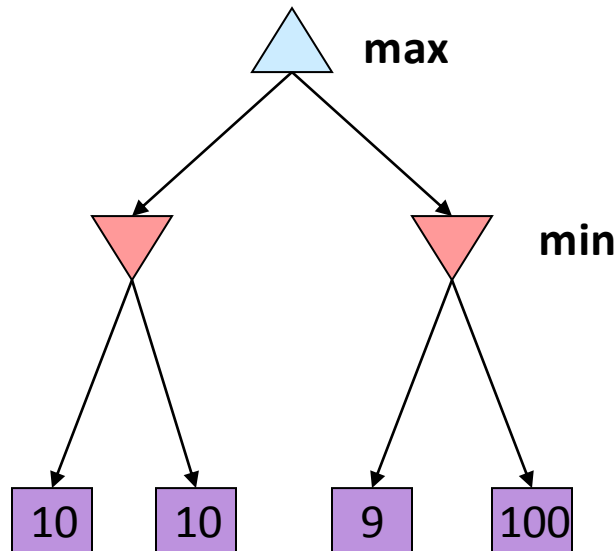
Giải thuật minimax

■ Minimax đến độ sâu lớp cố định

- Đối với **các trò chơi phức tạp**, đồ thị KGTT có khả năng không được triển khai đến các nút lá
- KGTT chỉ có thể được triển khai đến một số mức xác định (tùy vào tiềm năng về thời gian và bộ nhớ) => **tính trước n nước đi**
- Vì các nút lá của đồ thị con này không phải là trạng thái kết thúc của trò chơi => không xác định được các giá trị thắng - thua (1 hoặc 0)
- Cần sử dụng một **hàm đánh giá Heuristic** nào đó
- Giá trị nút lá là các giá trị Heuristic đạt được sau n nước đi kể từ nút xuất phát (tùy vào hàm đánh giá Heuristic cụ thể)
- Các giá trị này sẽ được truyền ngược về nút gốc tương tự như trong trò chơi Nim, và chỉ là giá trị của trạng thái tốt nhất có thể.

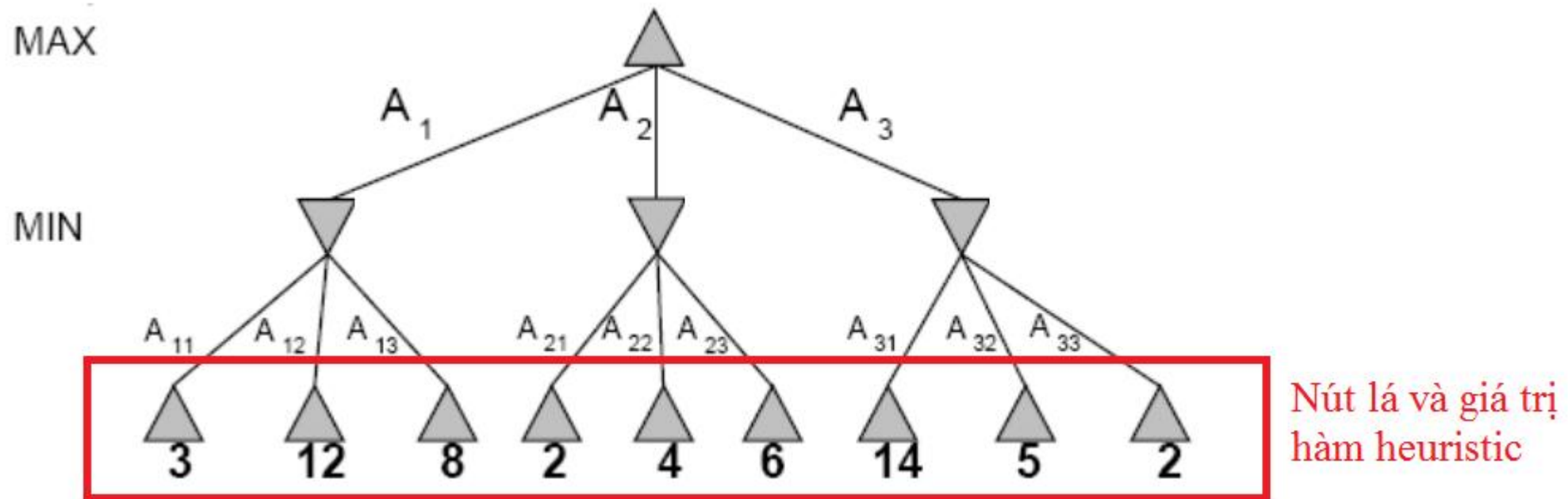
Minimax với độ sâu lớp cố định

- Các **nút lá** được gán các giá trị ***heuristic***
- Còn giá trị tại các nút trong là các giá trị nhận được dựa trên giải thuật Minimax

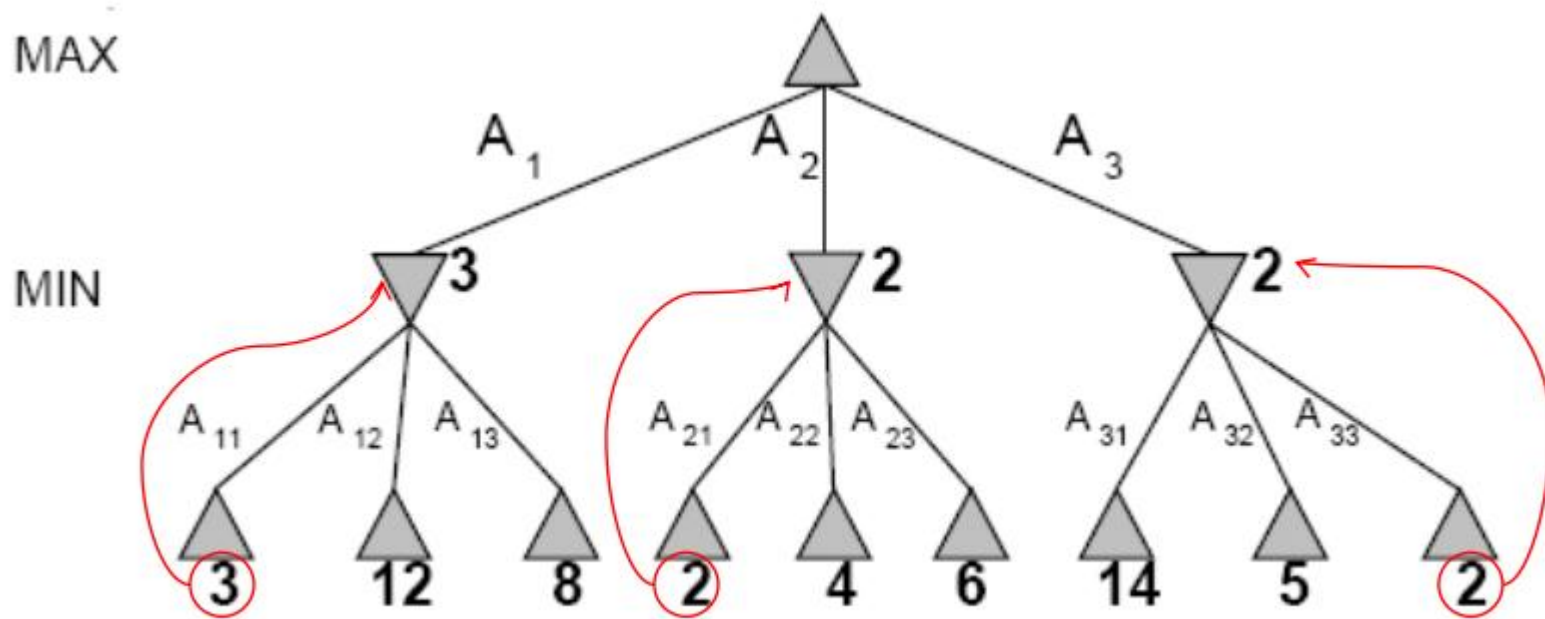
Minimax với độ sâu lớp cố định

- Ví dụ 1. Cho cây trò chơi có độ sâu bằng 2 và giá trị Heuristic của các nút lá. Hãy tính giá trị của các nút còn lại và xác định nước chơi tốt nhất.

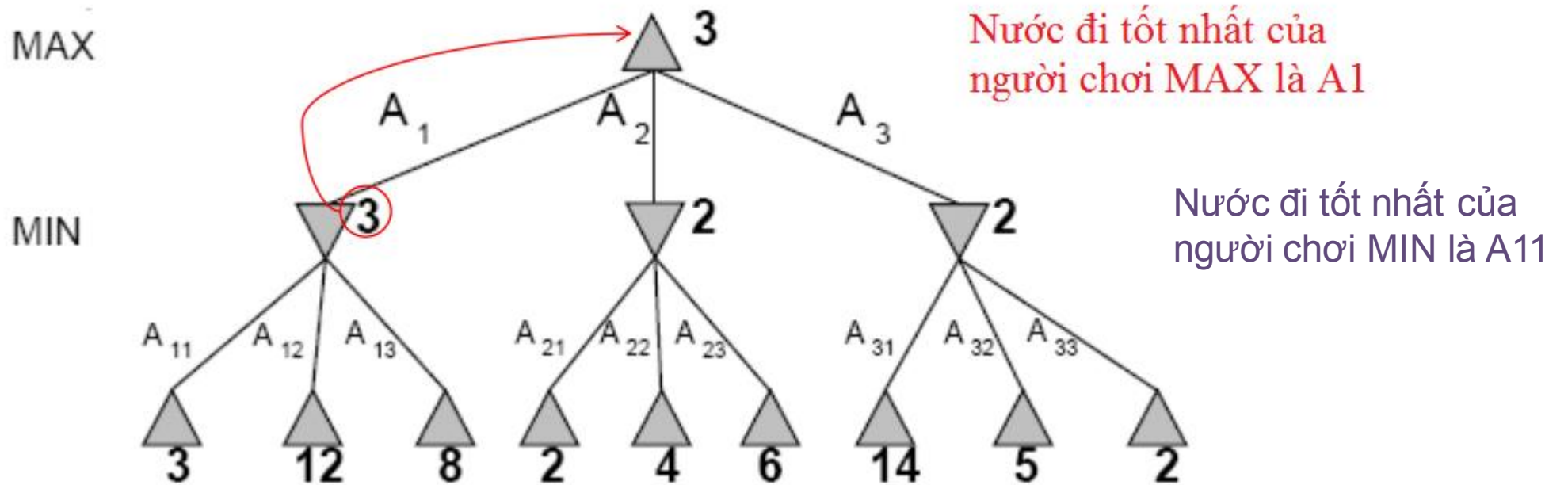
Minimax với độ sâu lớp cố định

■ Ví dụ 1.

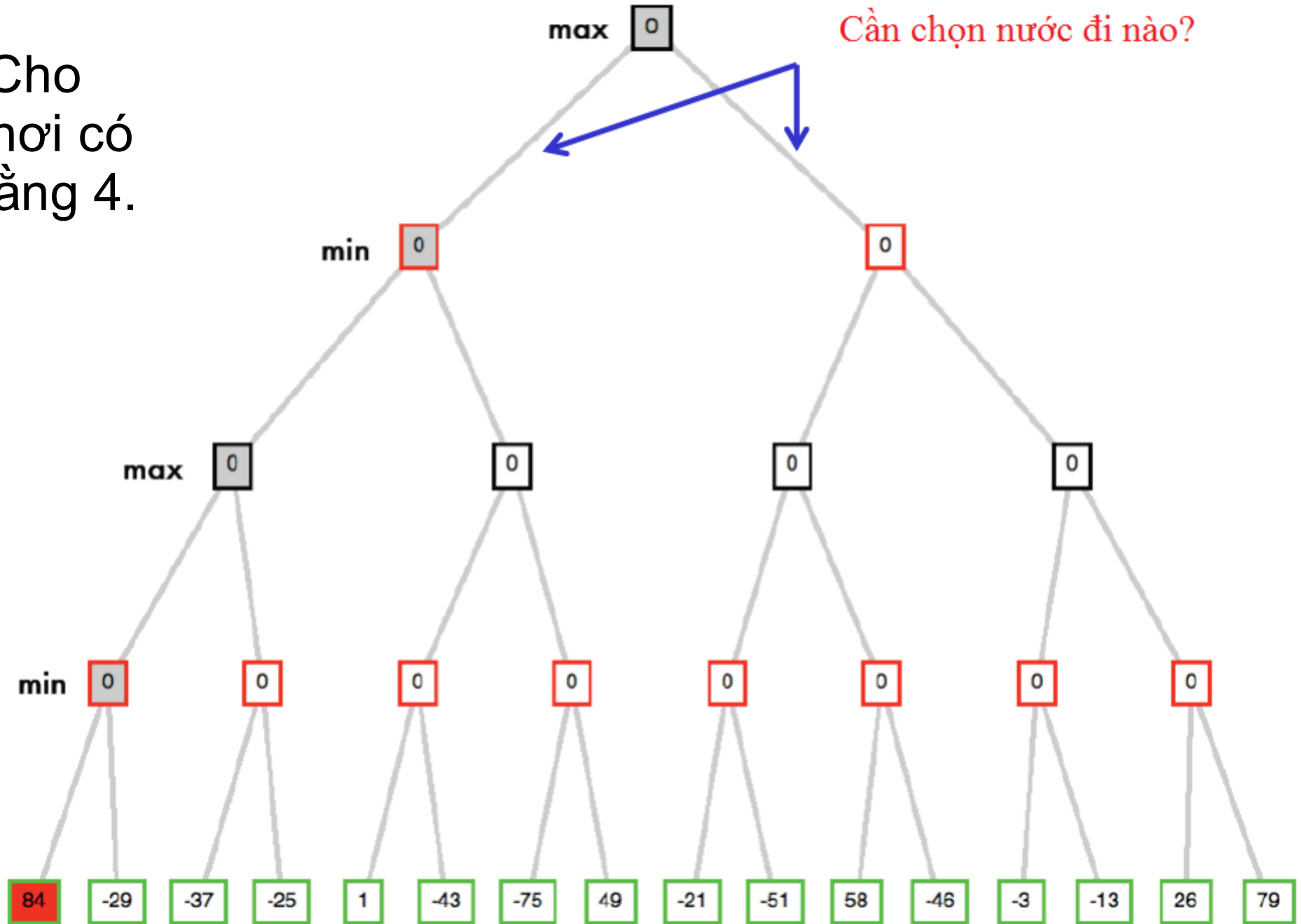
Minimax với độ sâu lớp cố định

■ Ví dụ 1.

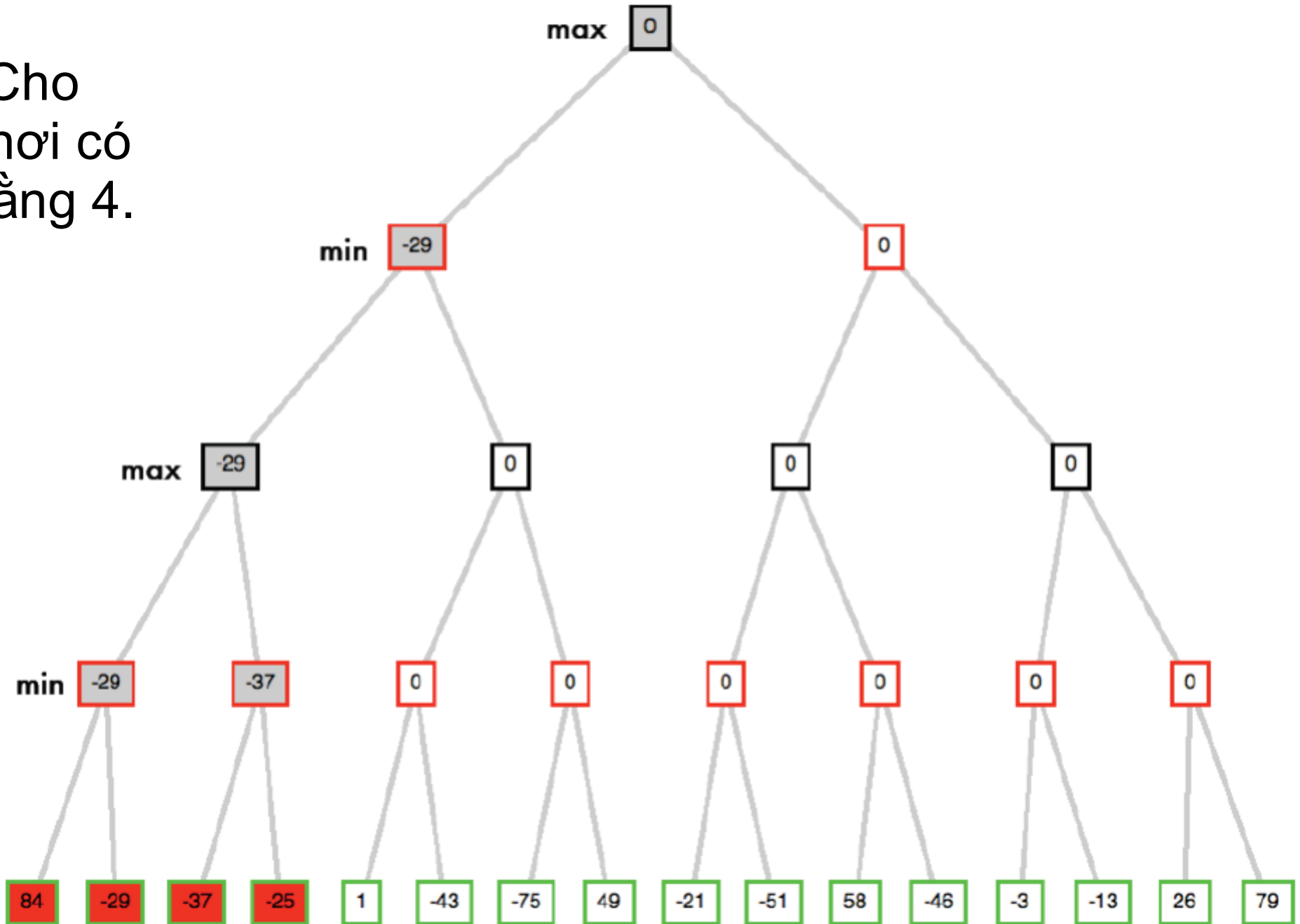

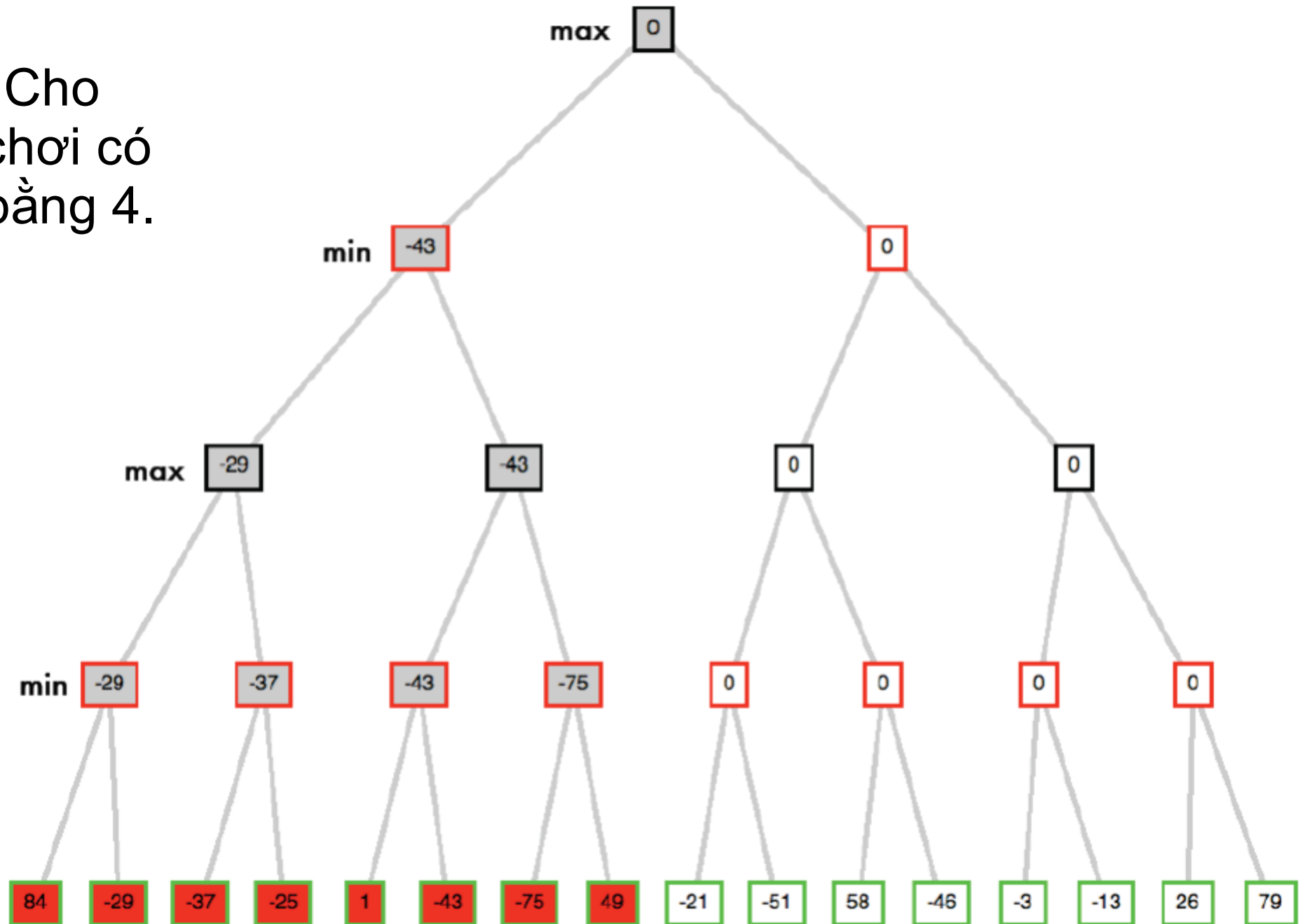
- Ví dụ 2. Cho cây trò chơi có độ sâu bằng 4.

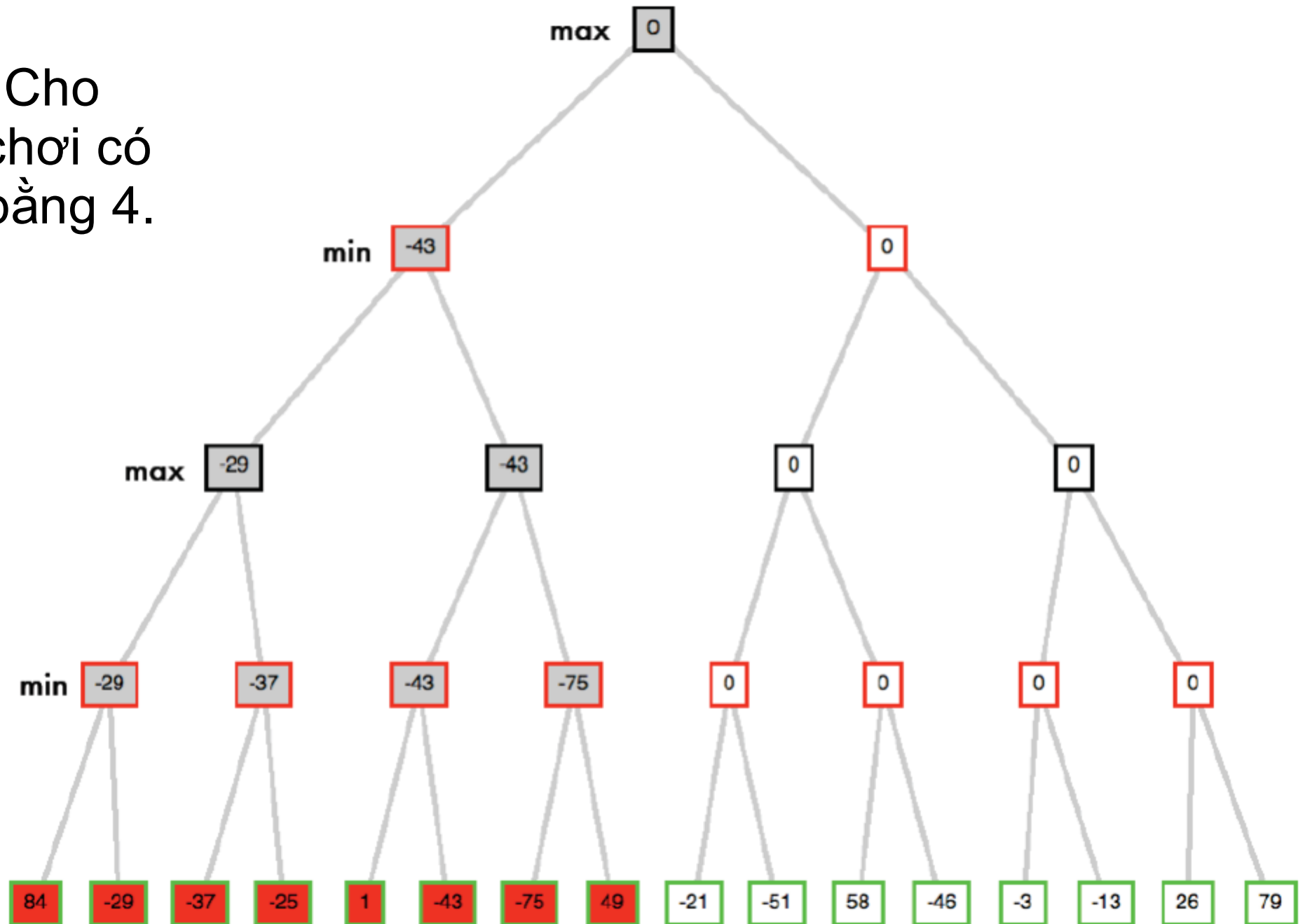
- Ví dụ 2. Cho cây trò chơi có độ sâu bằng 4.

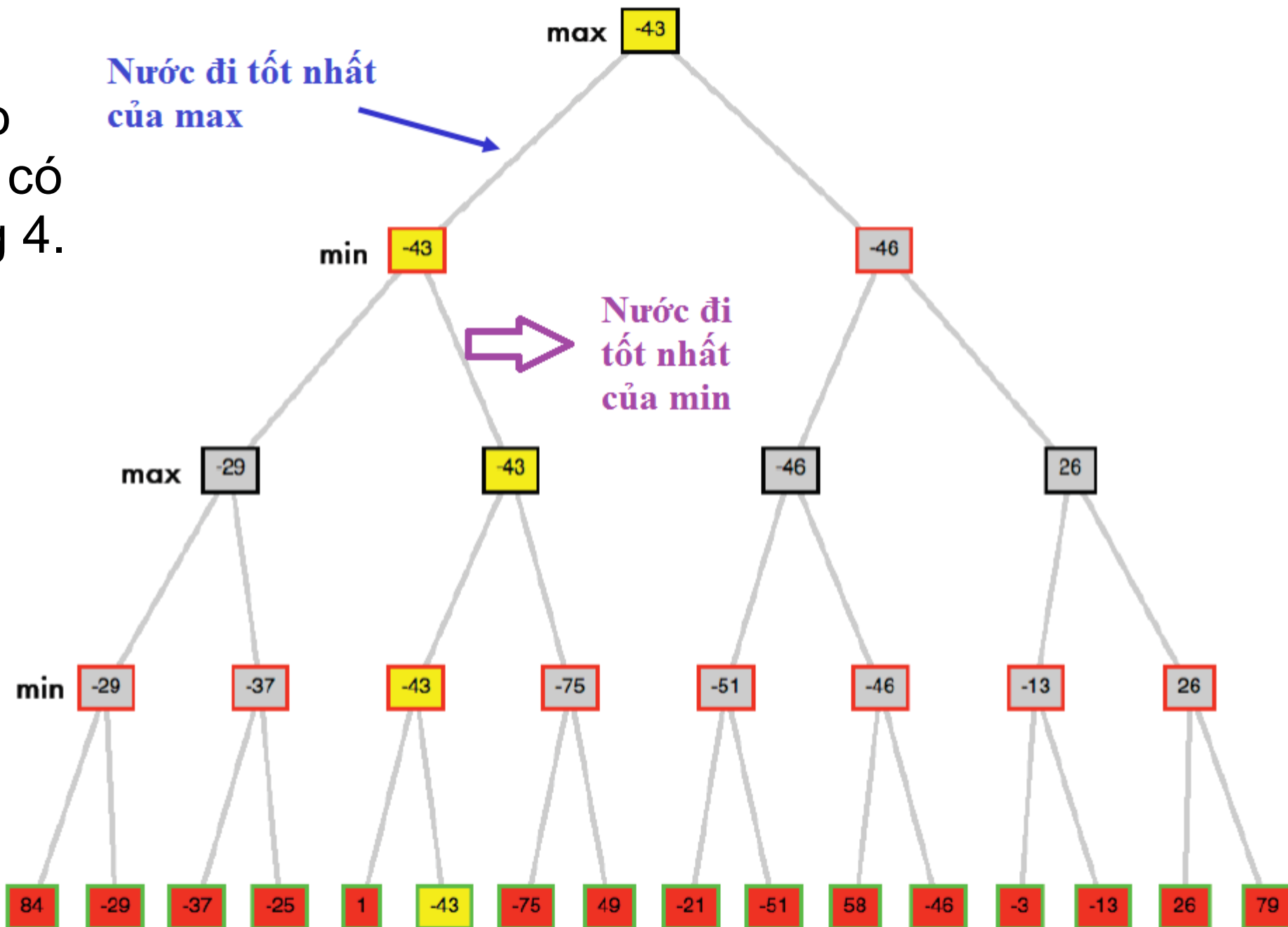
- Ví dụ 2. Cho cây trò chơi có độ sâu bằng 4.

- Ví dụ 2. Cho cây trò chơi có độ sâu bằng 4.

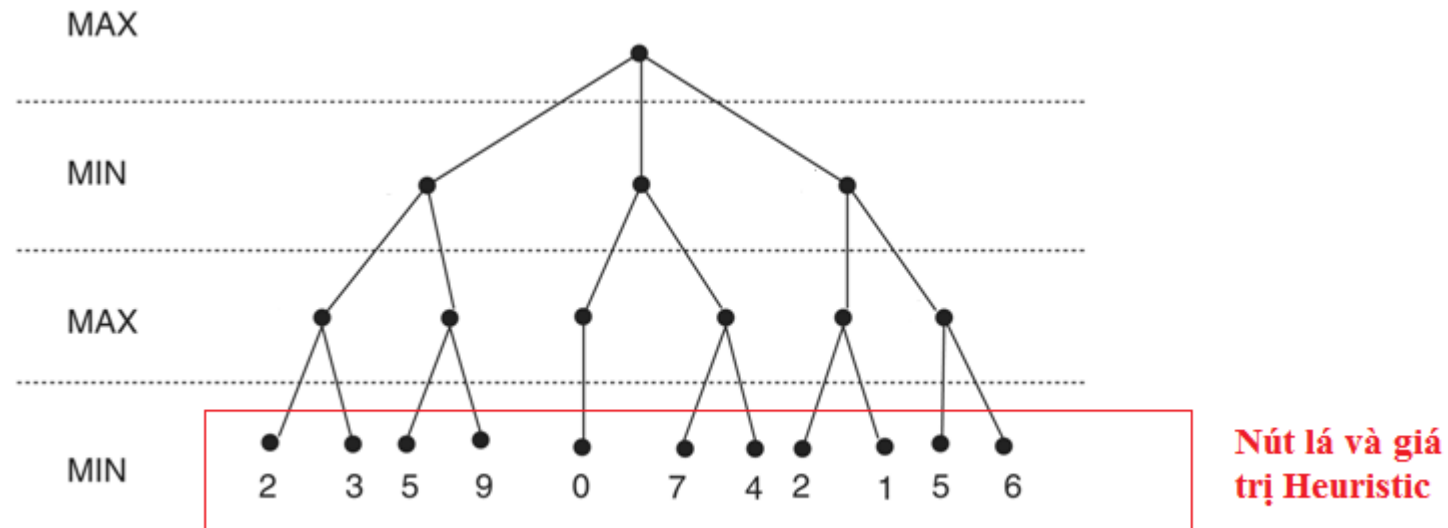

- Ví dụ 2. Cho cây trò chơi có độ sâu bằng 4.

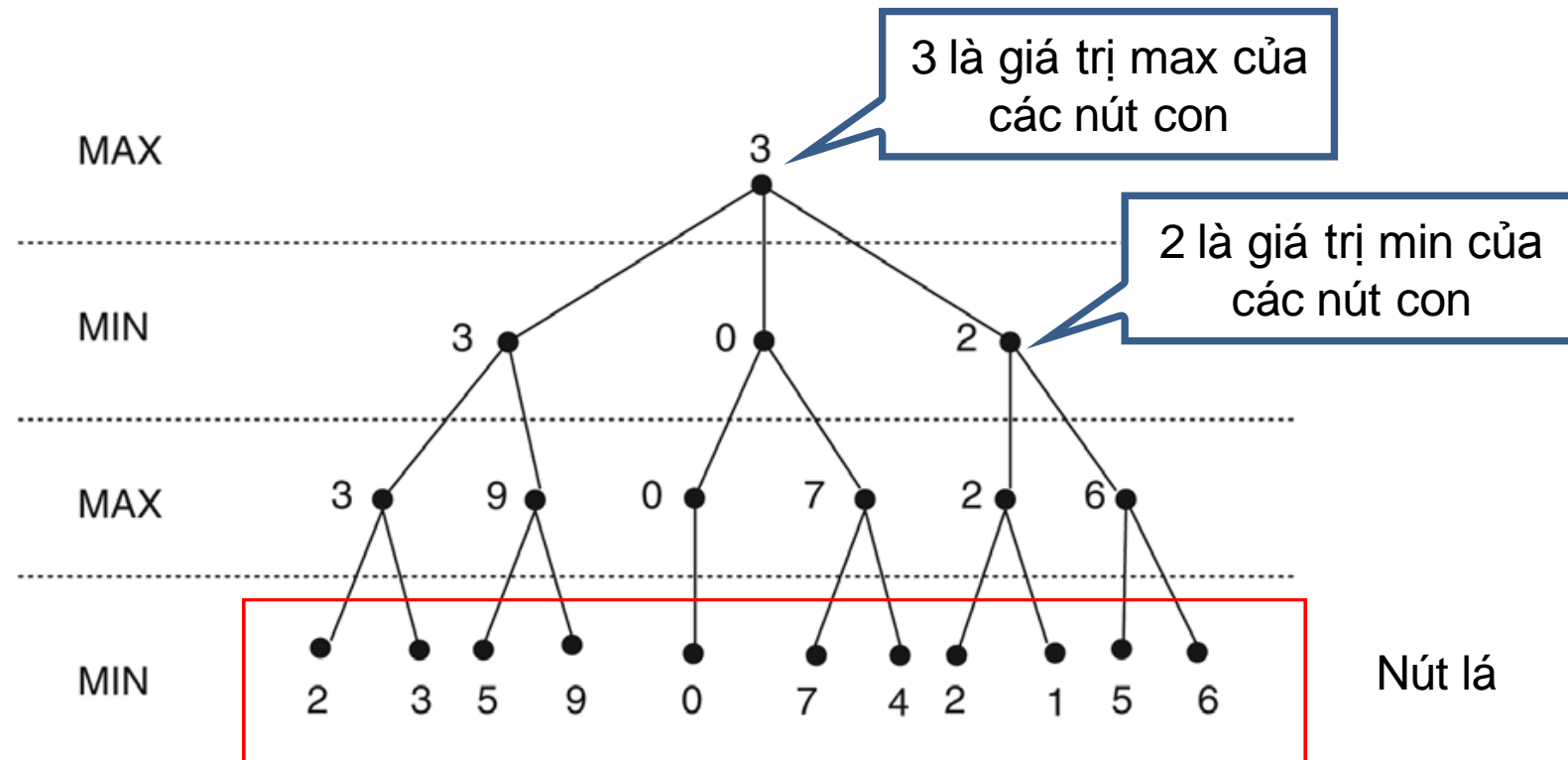
Minimax với độ sâu lớp cố định

- Ví dụ 3. Cho KGTT giả định và giá trị Heuristic của các nút lá. Hãy tính giá trị của các nút còn lại

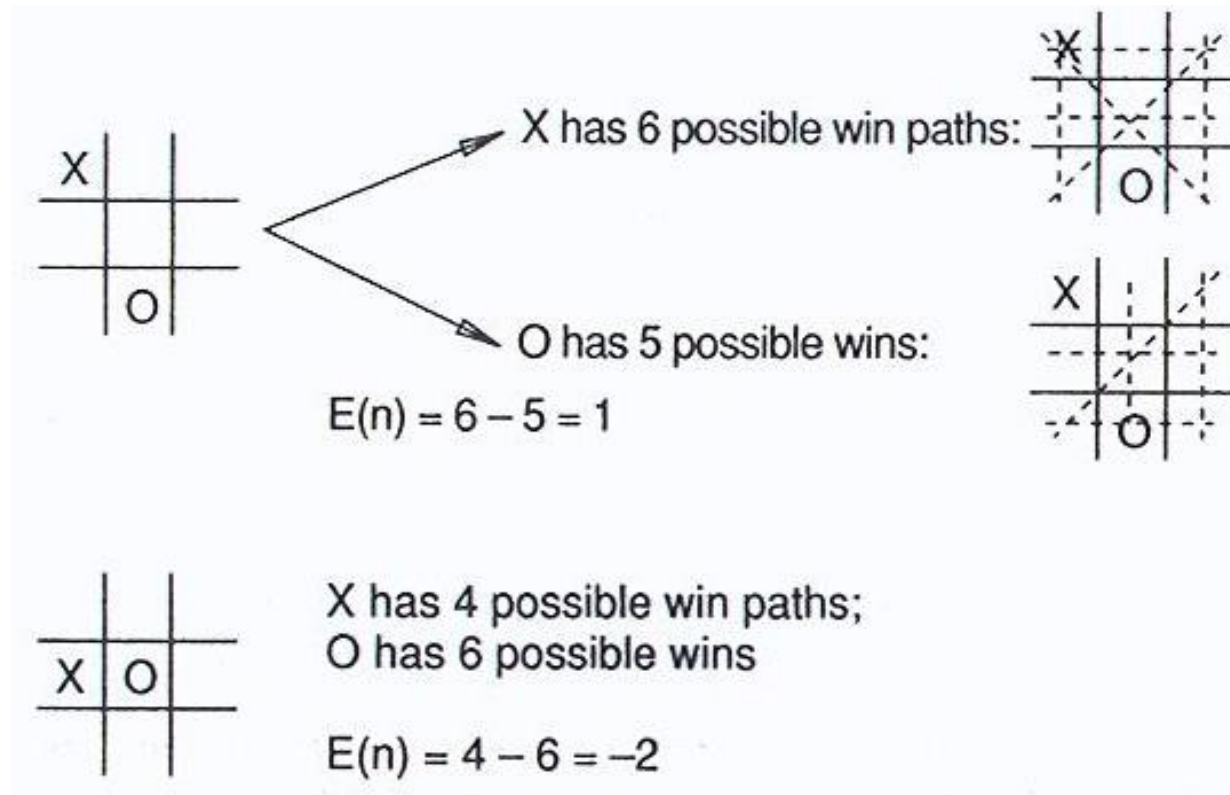

Giải thuật minimax

■ Ví dụ 3:

Heuristic trong trò chơi tic-tac-toe

Hàm Heuristic: $E(n) = M(n) - O(n)$

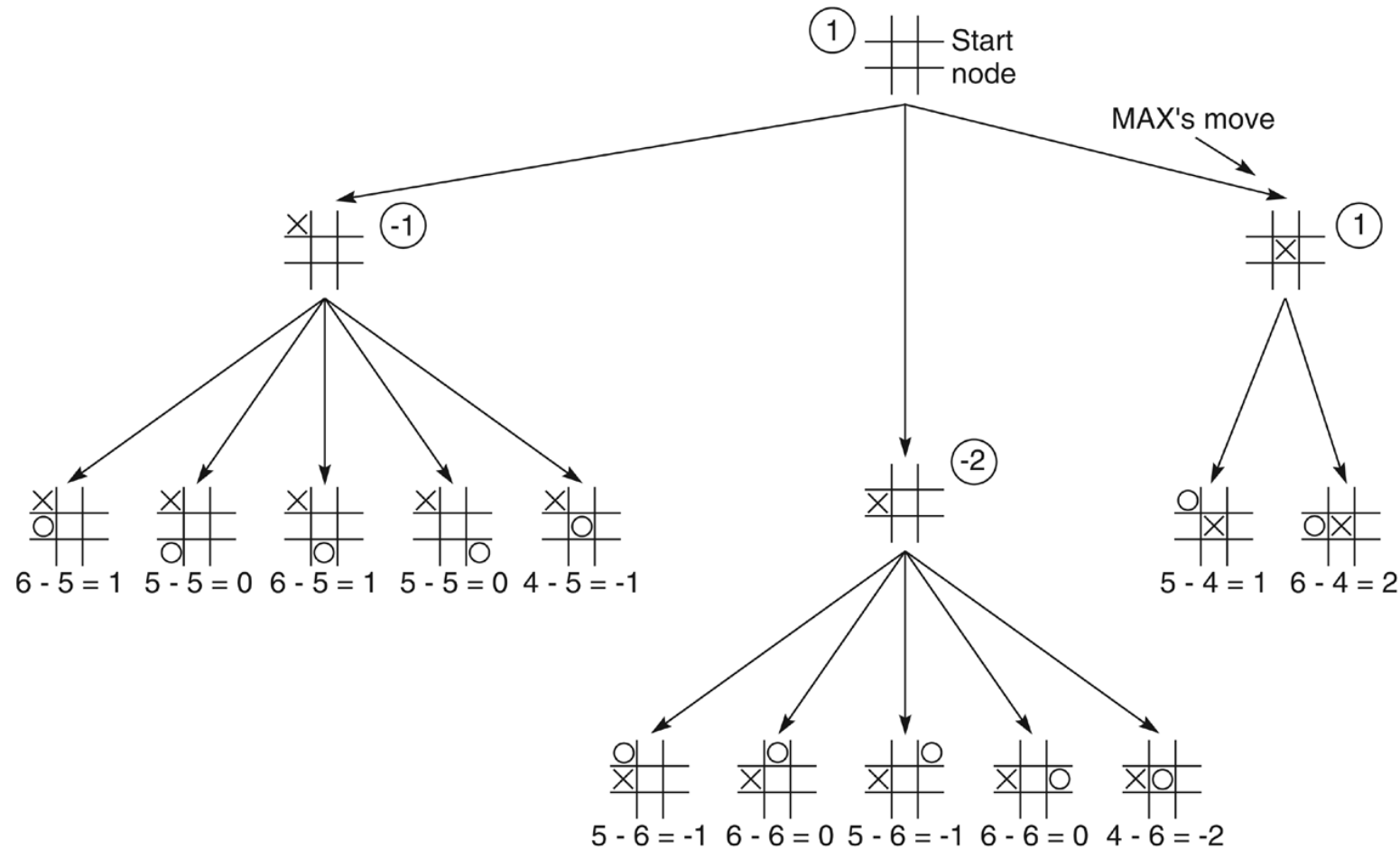
Trong đó: $M(n)$ là tổng số đường thắng có thể của tôi

$O(n)$ là tổng số đường thắng có thể của đối thủ

$E(n)$ là trị số đánh giá tổng cộng cho trạng thái n

Minimax 2 lớp được áp dụng vào nước đi mở đầu trong tic-tac-toe

Trích từ Nilsson (1971).

Hàm Heuristic:

$$E(n) = M(n) - O(n)$$

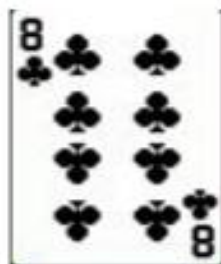
Trong đó: $M(n)$ là tổng số đường thắng có thể của tôi

$O(n)$ là tổng số đường thắng có thể của đối thủ

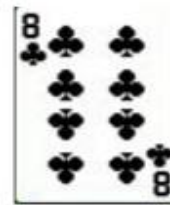
$E(n)$ là trị số đánh giá tổng cộng cho trạng thái n

Trò chơi bắt lá bài

- Mỗi người chơi chọn 1 lá bài trong 4 lá bài cho trước
- Với 4 lá bài được cho sẵn, mỗi người sẽ chọn 2 lá bài
- Cộng điểm 2 lá bài đã chọn, nếu người chơi nào có tổng điểm là chẵn và cao nhất sẽ thắng

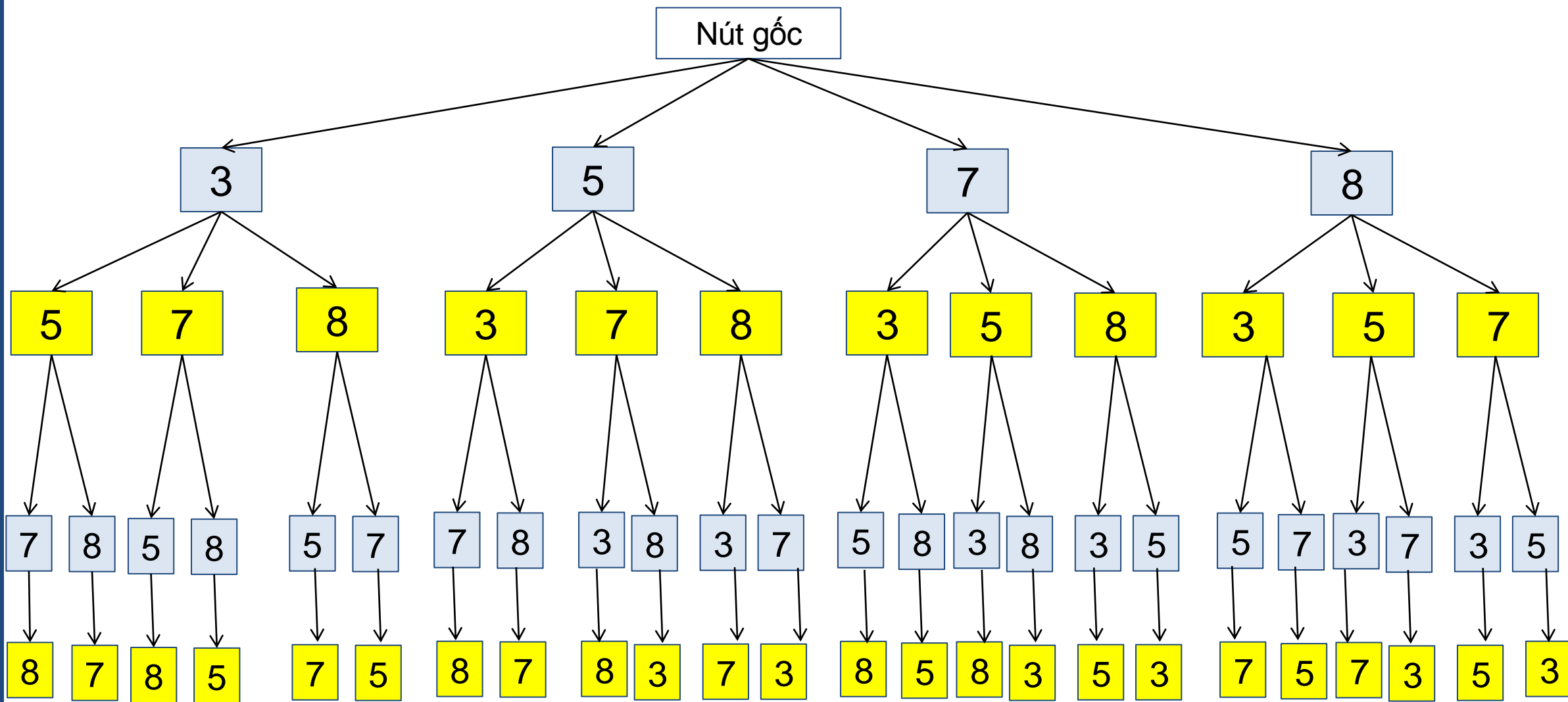
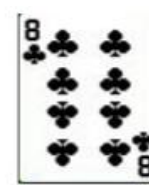

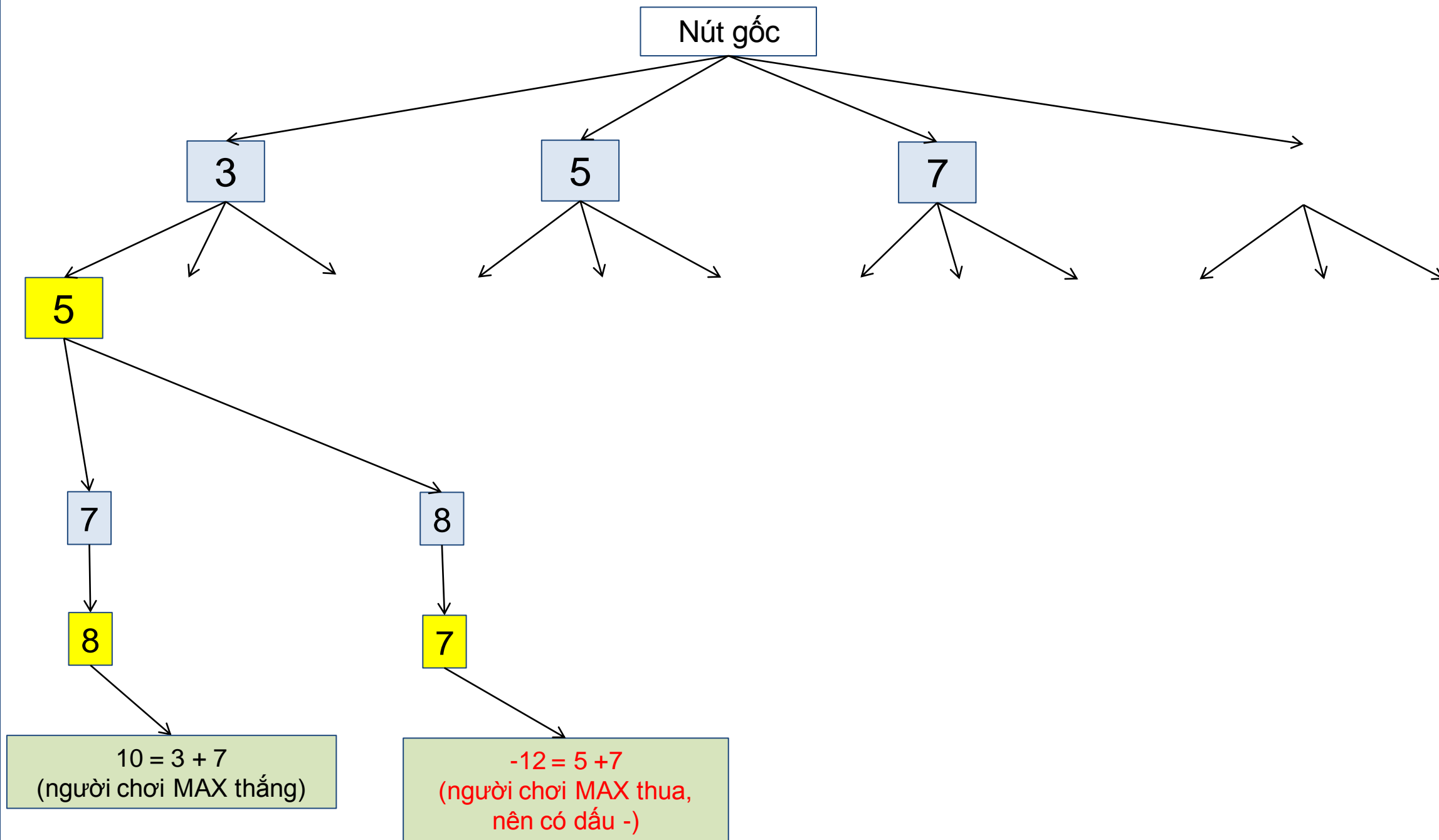
Trò chơi bắt lá bài

- Để có thể thắng trong trò chơi trên
  - Vẽ toàn bộ không gian trạng thái
  - Gắn điểm số vào mỗi trạng thái kết thúc
  - Sử dụng giải thuật Minimax để cập nhật điểm số từ nút lá đến nút gốc
  - Chọn đường đi có điểm số lớn nhất

Trò chơi bắt lá bài

Nút gốc

3

5

7

8

5

7

8

3

7

8

3

5

8

3

5

7

7

8

5

8

5

7

7

8

3

8

3

7

5

8

3

8

3

5

5

7

3

7

3

5

8

7

8

5

7

5

8

7

8

3

7

3

8

5

3

5

3

7

5

7

3

5

3

10

-12

8

-12

8

10

12

-10

8

-10

8

12

12

-8

10

-8

10

12

-10

-8

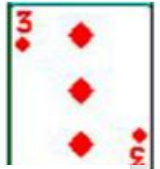
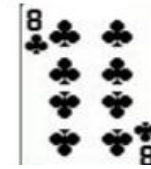
-12

-8

-12

-10

Bài toán bắt lá bài

Player 1 Max

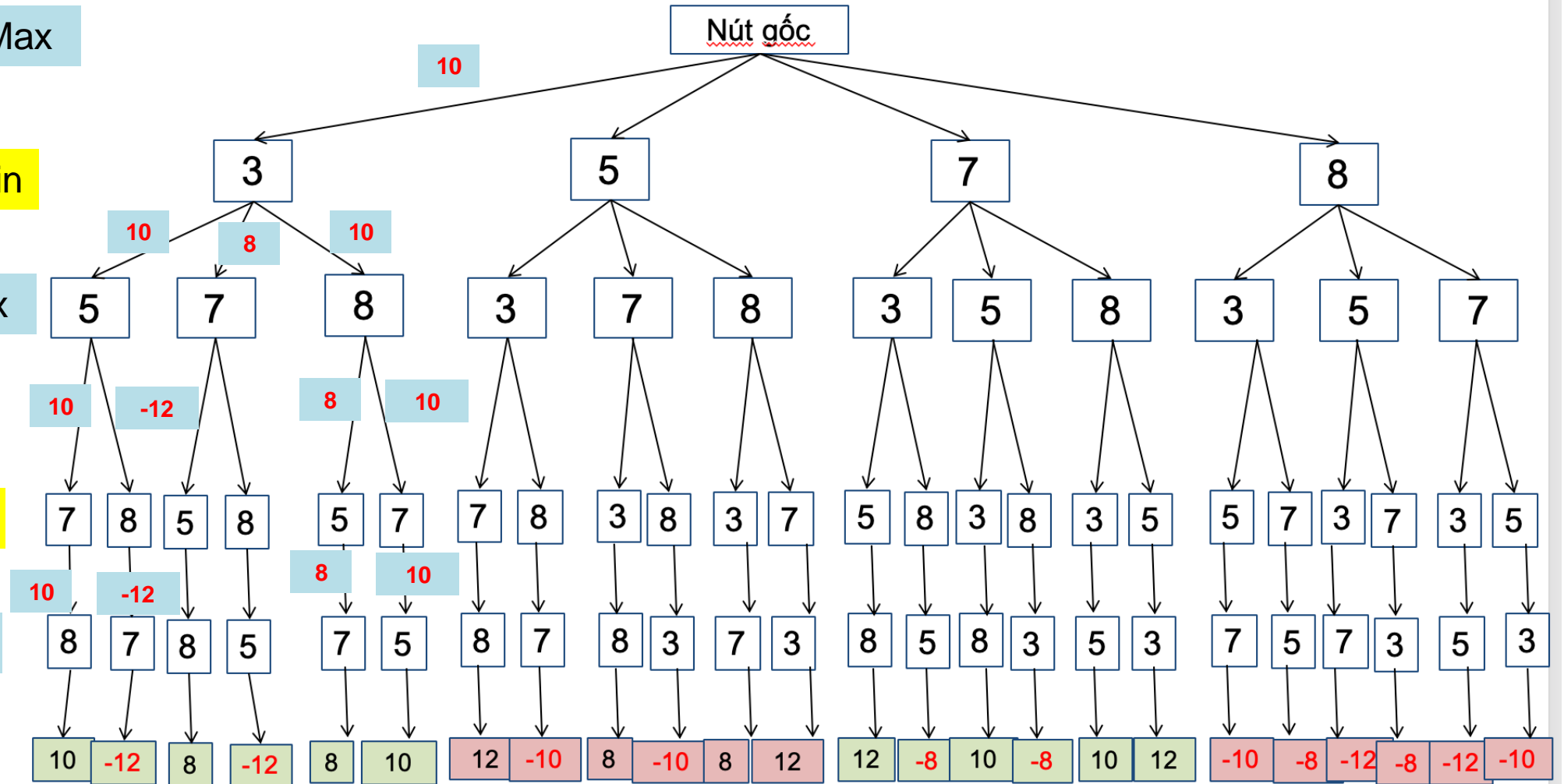
Player 2 Min

Player 1 Max

Player 2 Min

Player 1 Max

Điểm cho
người chơi
Player 1

Ta có thể làm gì để hạn chế số lượng trạng thái phải kiểm tra ngoài việc hạn chế số mức đi vì số trạng thái vẫn còn quá lớn?

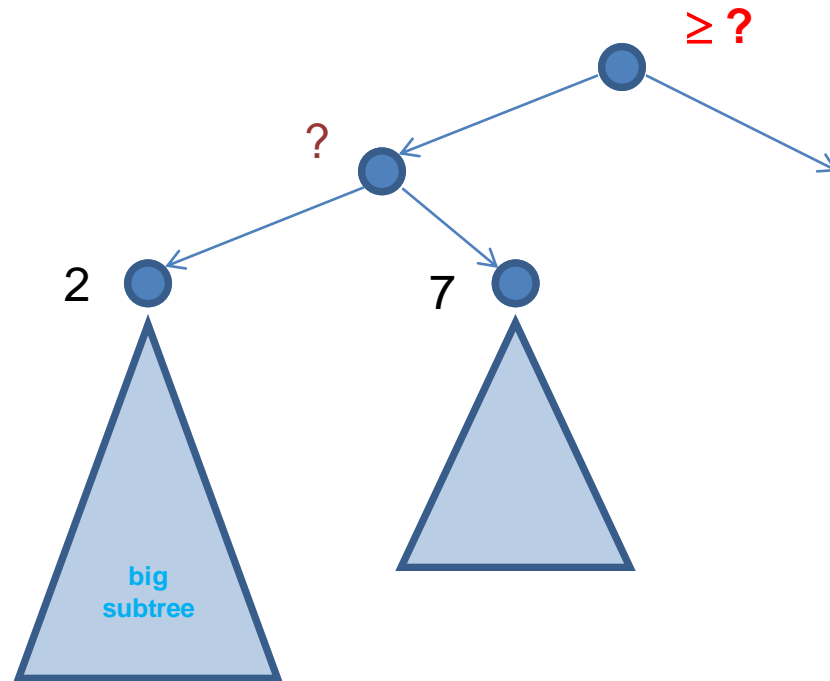
Cắt tỉa các nhánh

- Ta có thể làm gì để hạn chế số lượng TT phải kiểm tra ngoài việc hạn chế số mức d đi vì số trạng thái vẫn còn quá lớn?
- Cờ vua: nhân tố nhánh $b=35$; $d=3$ có $35*35*35=42.785$ trạng thái
- Giảm bớt các trạng thái cần khảo sát mà vẫn không ảnh hưởng gì đến việc giải quyết bài toán
- **Cắt tỉa các nhánh không cần khảo sát.**
- Nếu biết là trường hợp xấu thì không cần phải xét thêm.

Thủ tục cắt tỉa $\alpha - \beta$

- Tìm kiếm alpha – beta thực hiện theo kiểu tìm kiếm sâu.
- Hai giá trị α , β được tạo ra trong quá trình tìm kiếm.
  - α gắn với các nút MAX, không giảm.
  - β gắn với các nút MIN, không tăng.
- Luật cắt tỉa α - β : Quá trình tìm kiếm có thể kết thúc bên dưới:
  - Nút MIN có $\beta \leq \alpha$ của nút cha MAX bất kỳ (α -cut)
  - Nút MAX có $\alpha \geq \beta$ của nút cha MIN bất kỳ (β -cut)
- Cắt tỉa α - β thể hiện mối quan hệ giữa các nút ở mức n và $n+2$, mà tại đó toàn bộ cây có gốc tại mức $n+1$ có thể cắt bỏ.

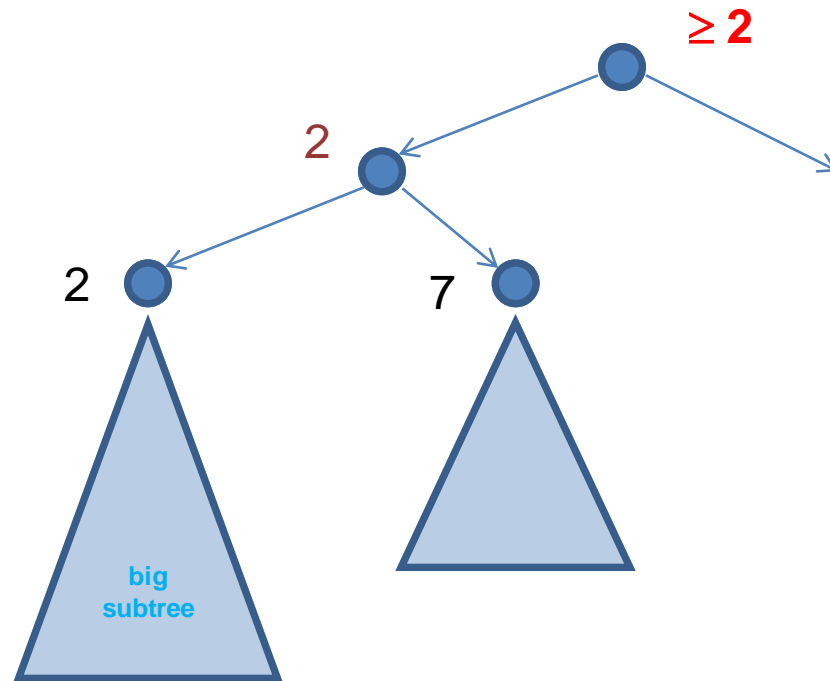
Cắt tỉa α (1)

Us (max)

Them (min)

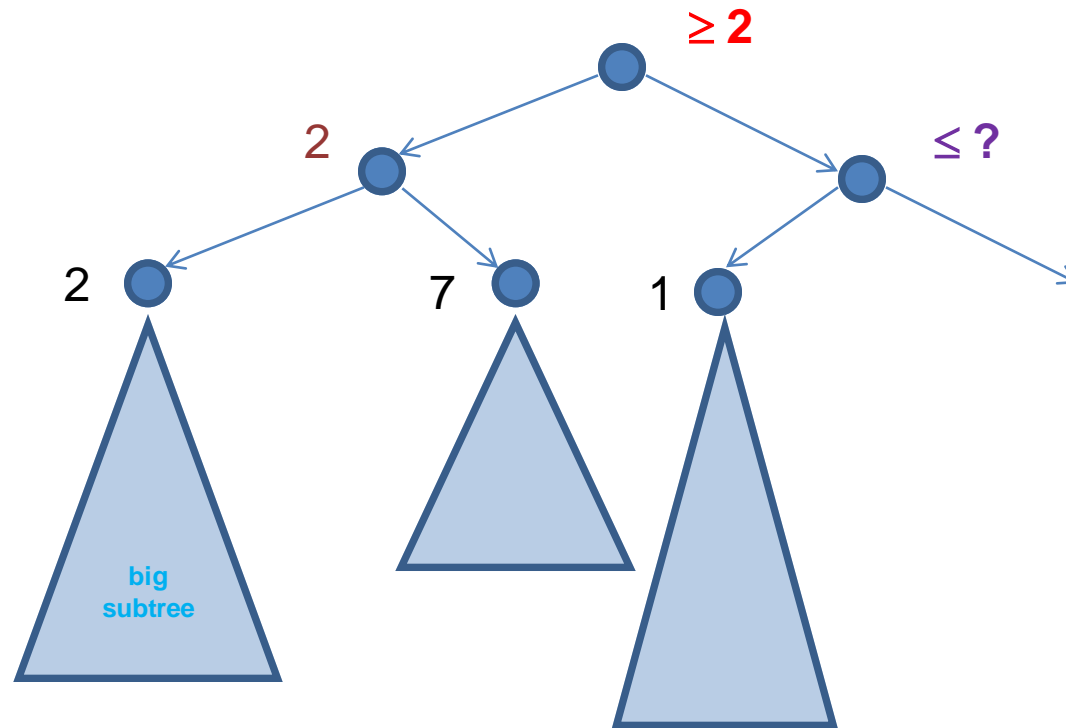
Cắt tỉa α (2)

Us (max)

Them (min)

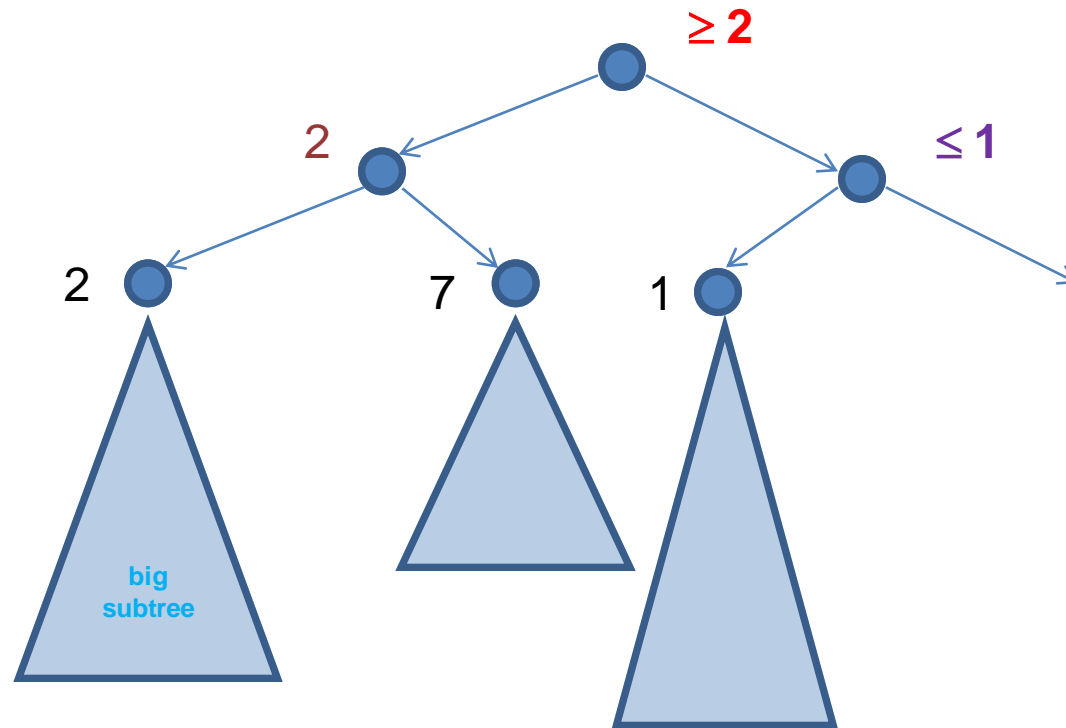
Cắt tỉa α (3)

Us (max)

Them (min)

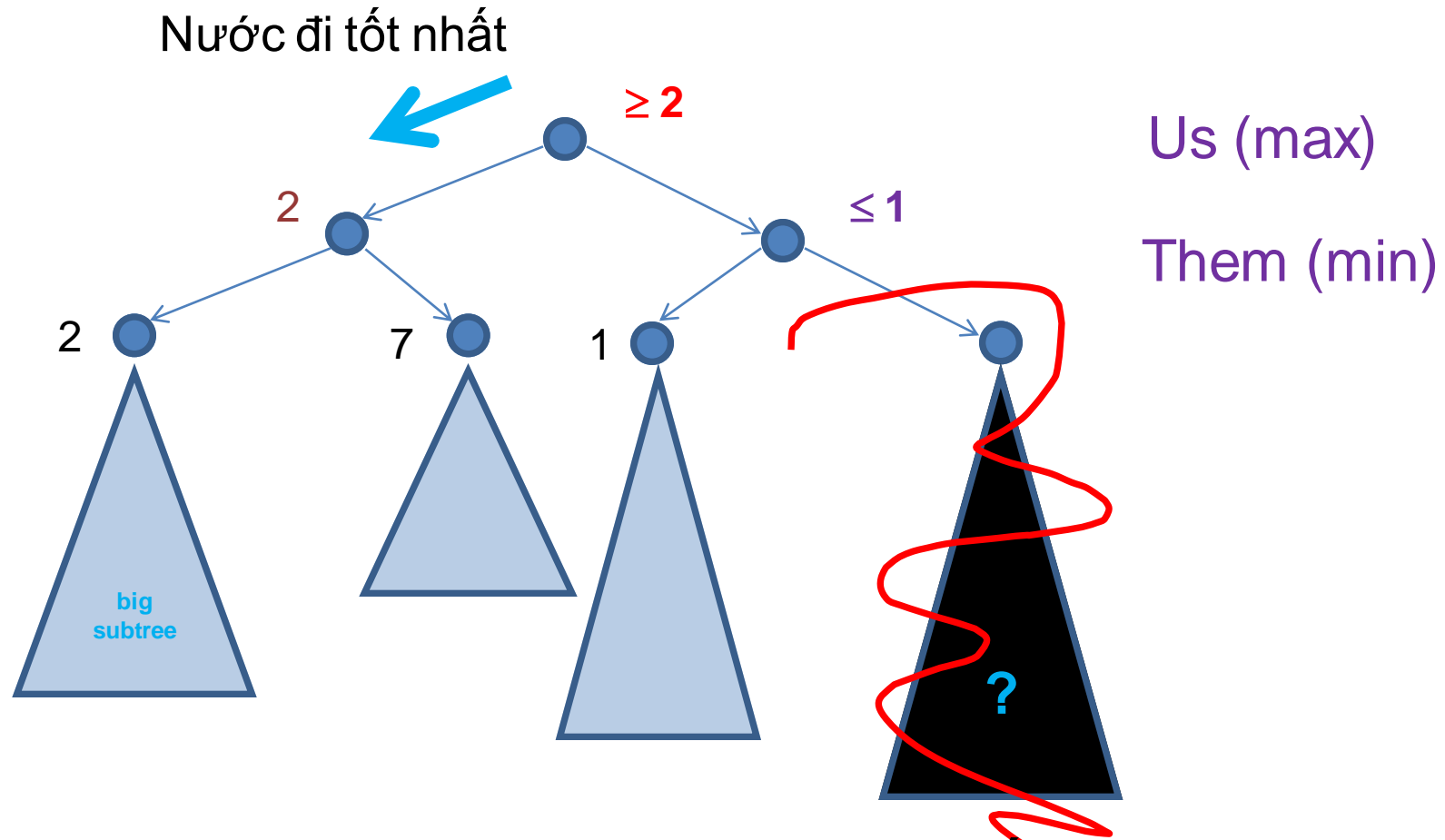
Cắt tỉa α (4)

Us (max)

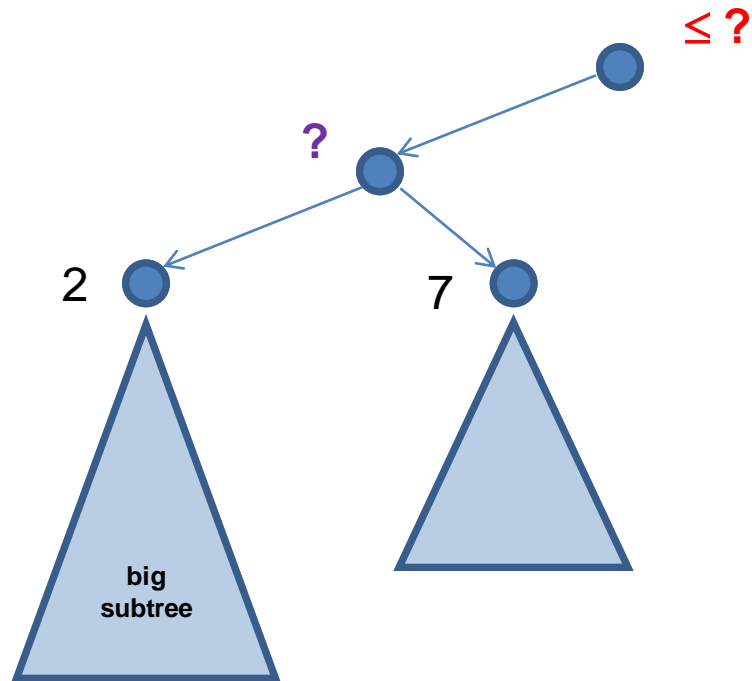
Them (min)

Cắt tỉa α (5)

Nút MIN có $\beta \leq \alpha$ của nút cha MAX bất kỳ (α -cut)
Nút MAX có $\alpha \geq \beta$ của nút cha MIN bất kỳ (β -cut)

Cắt tỉa β (1)

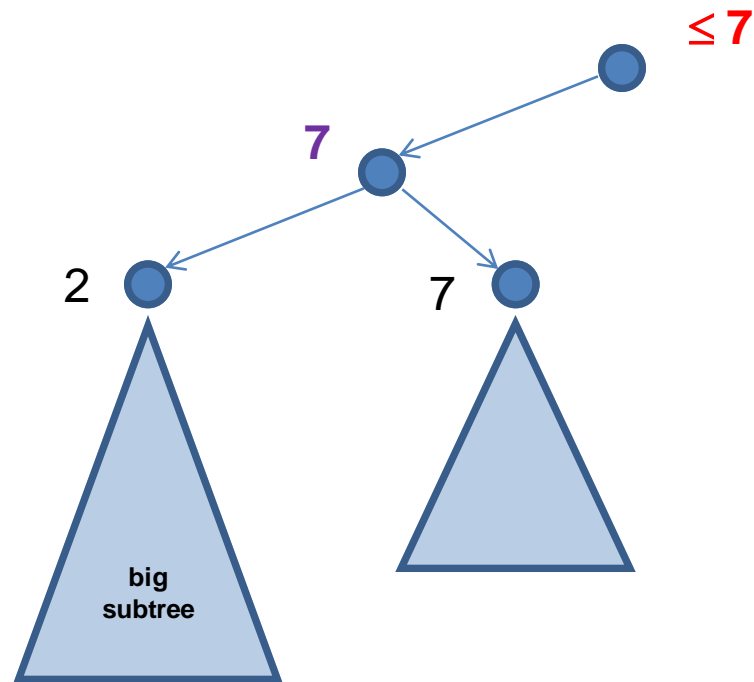

Them (min)

Us (max)

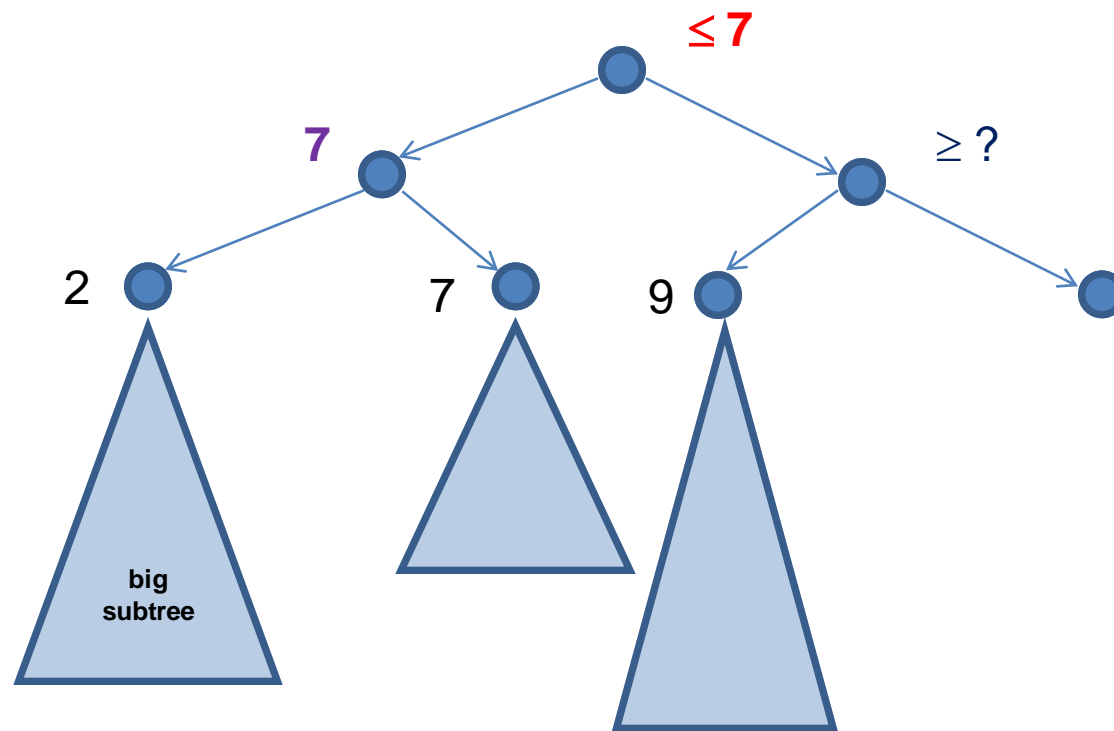
Cắt tỉa β (2)

Them (min)

Us (max)

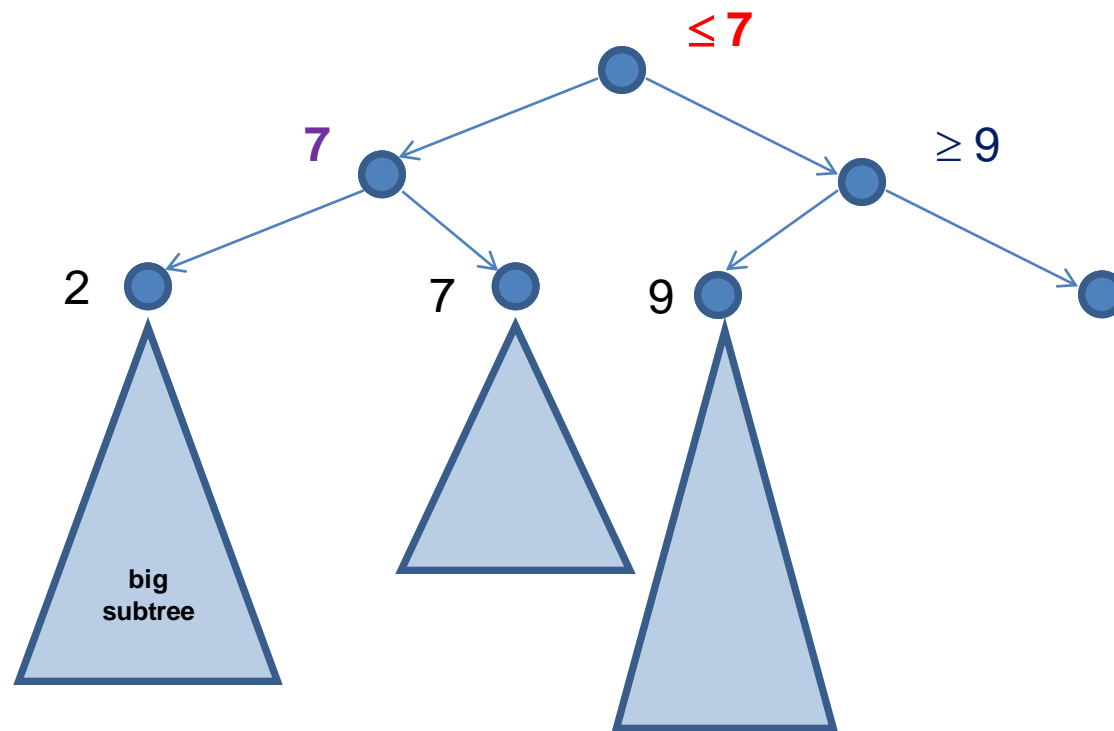
Cắt tỉa β (3)

Them (min)

Us (max)

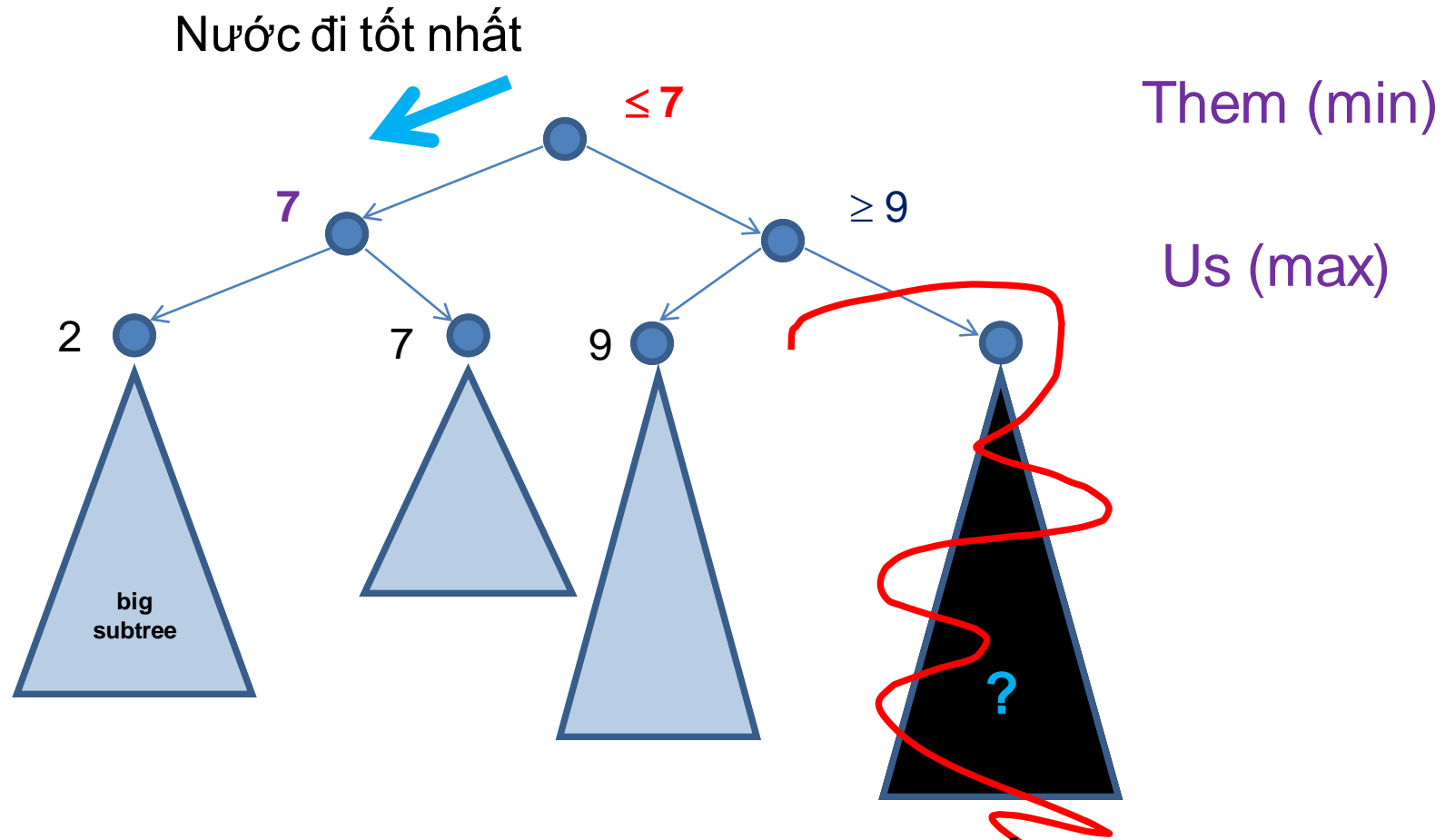
Cắt tỉa β (4)

Them (min)

Us (max)

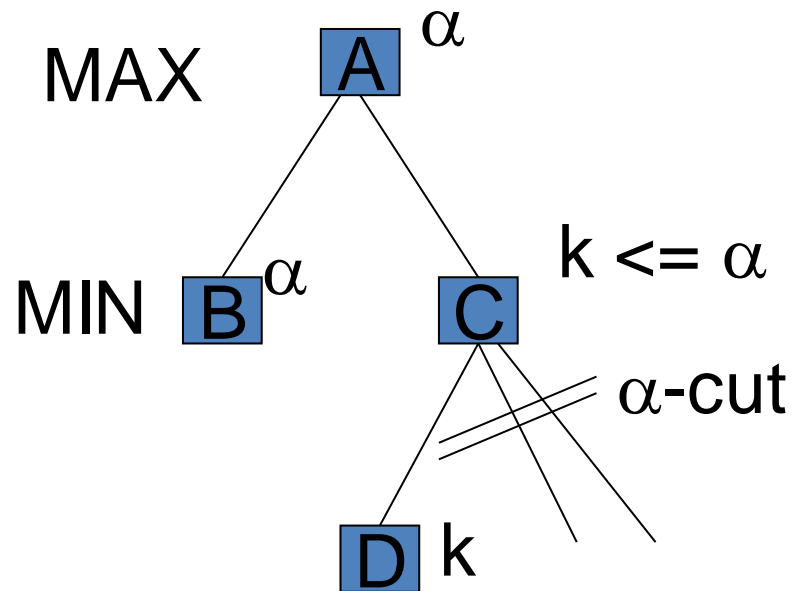
Cắt tỉa β (5)

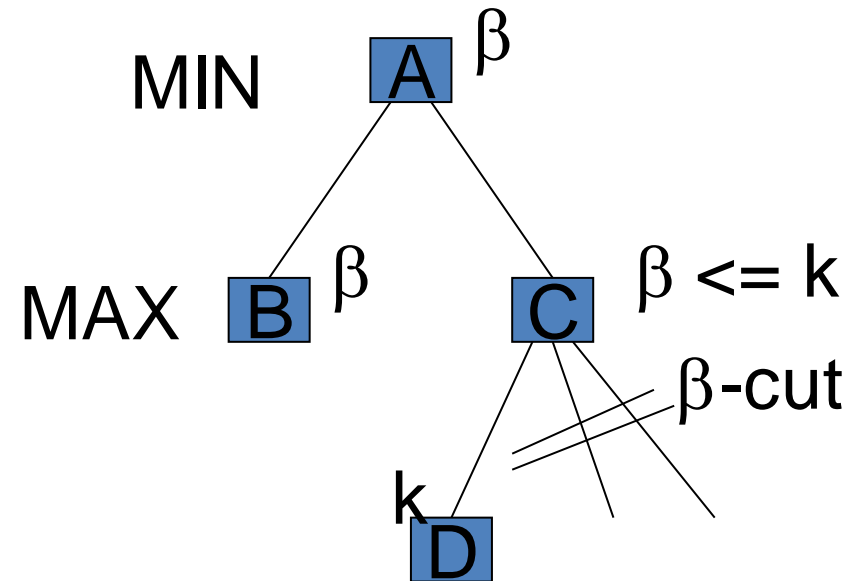
Nút MIN có $\beta \leq \alpha$ của nút cha MAX bất kỳ (α -cut)
Nút MAX có $\alpha \geq \beta$ của nút cha MIN bất kỳ (β -cut)

Thủ tục cắt tỉa $\alpha - \beta$

■ α -cut

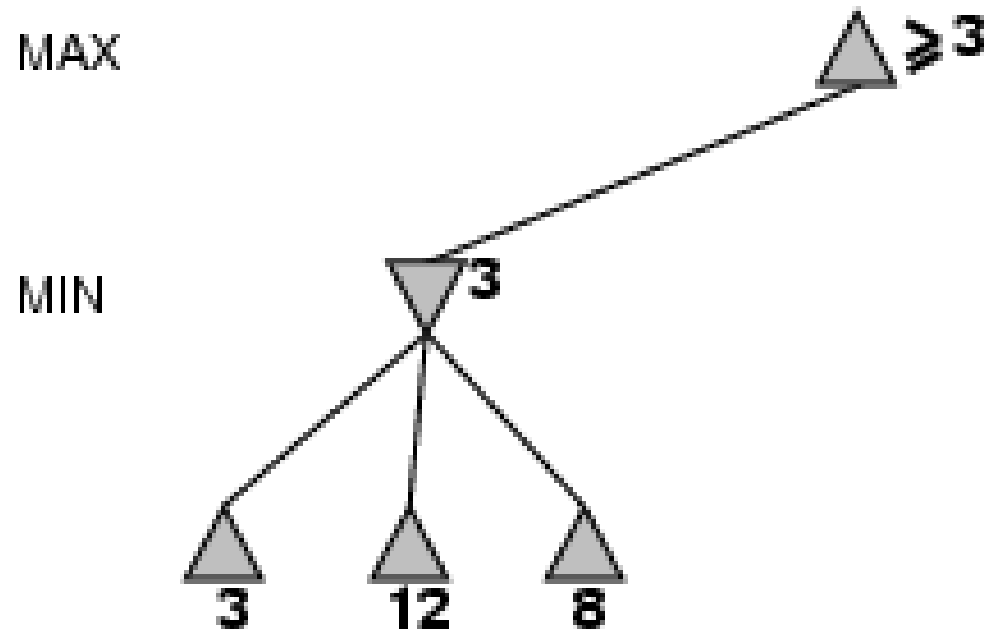

β -cut

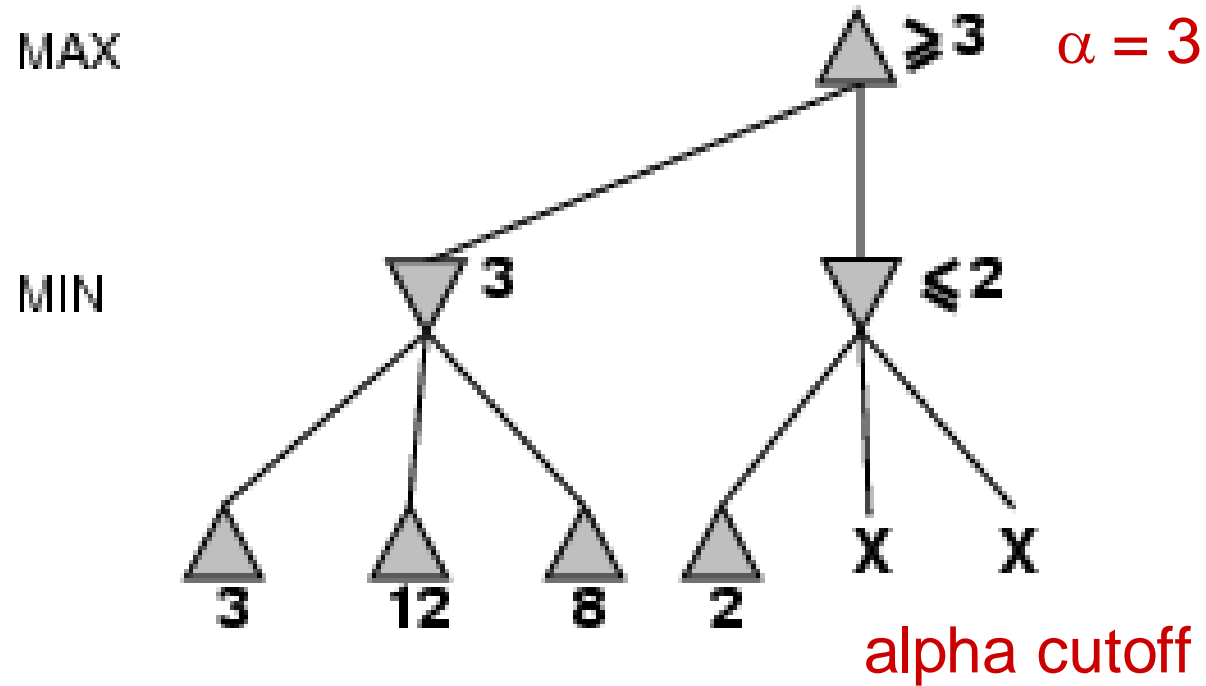

Nút MIN có $\beta \leq \alpha$ của nút cha MAX bất kỳ (α -cut)
Nút MAX có $\alpha \geq \beta$ của nút cha MIN bất kỳ (β -cut)

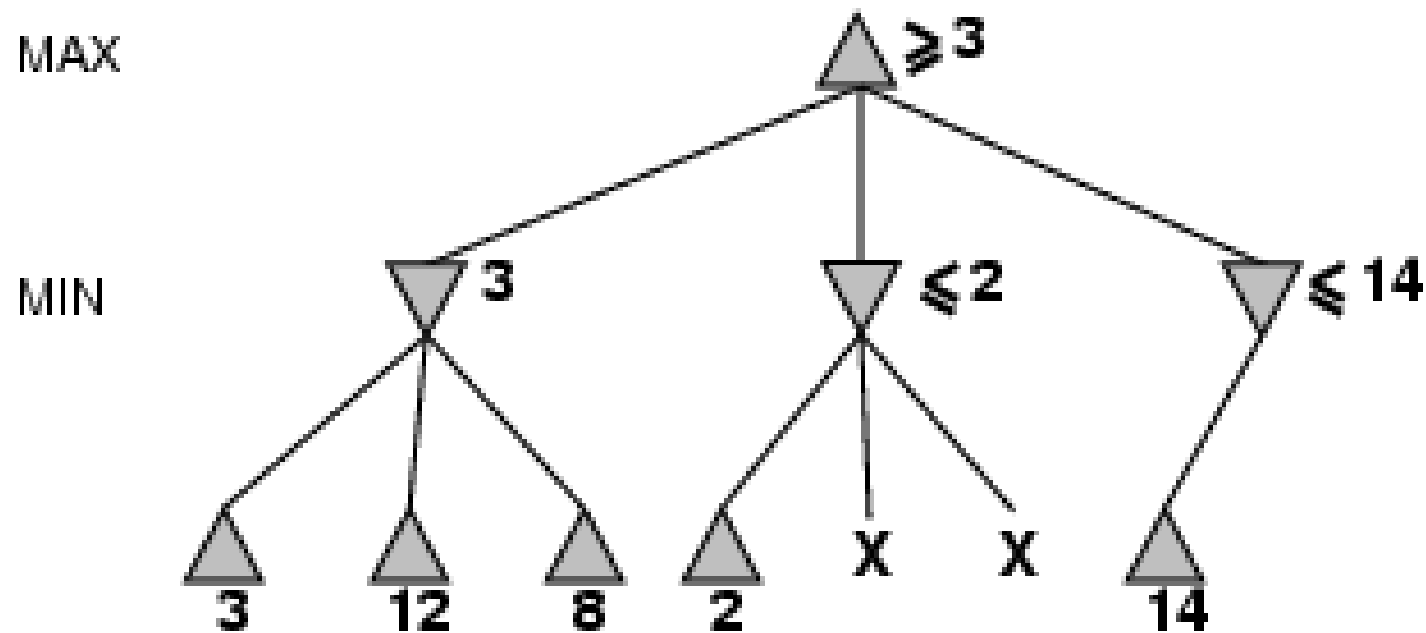
Ví dụ 1 - cắt tỉa $\alpha - \beta$ (1)

Ví dụ 1 - cắt tỉa $\alpha - \beta$ (2)

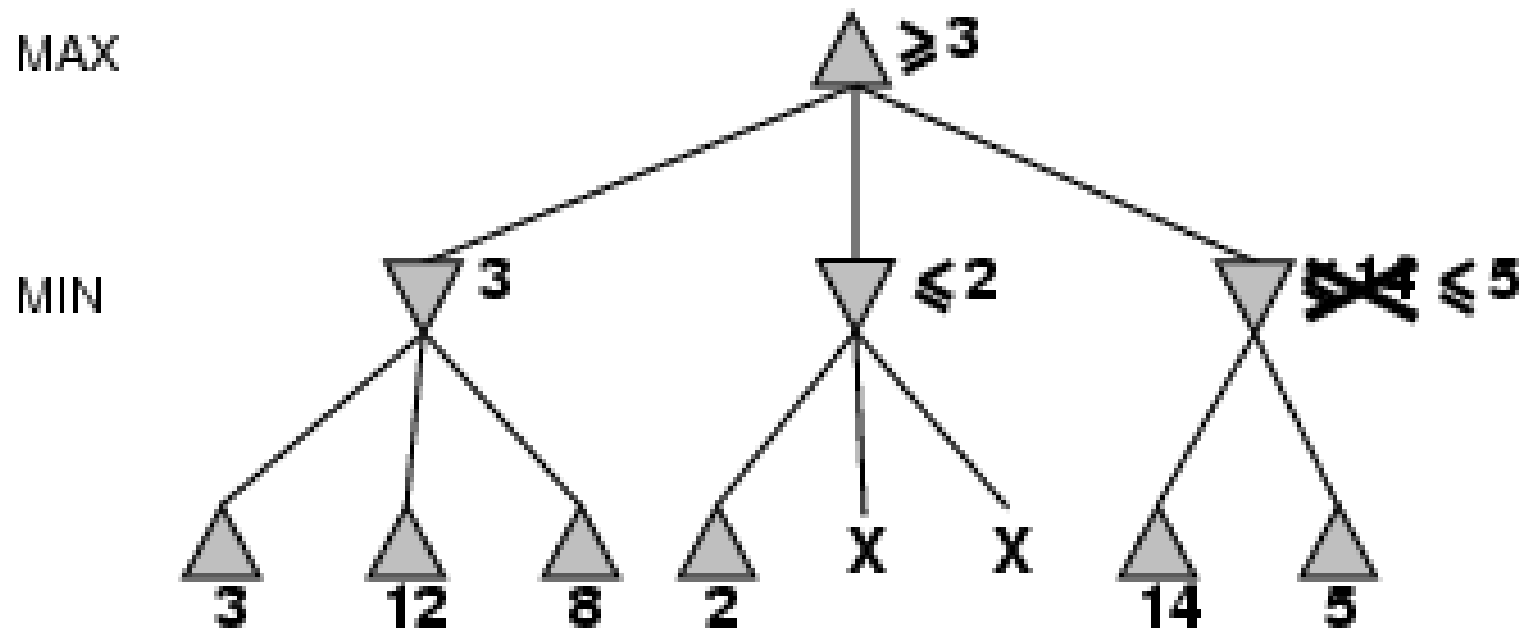

Ví dụ 1 - cắt tỉa $\alpha - \beta$ (3)

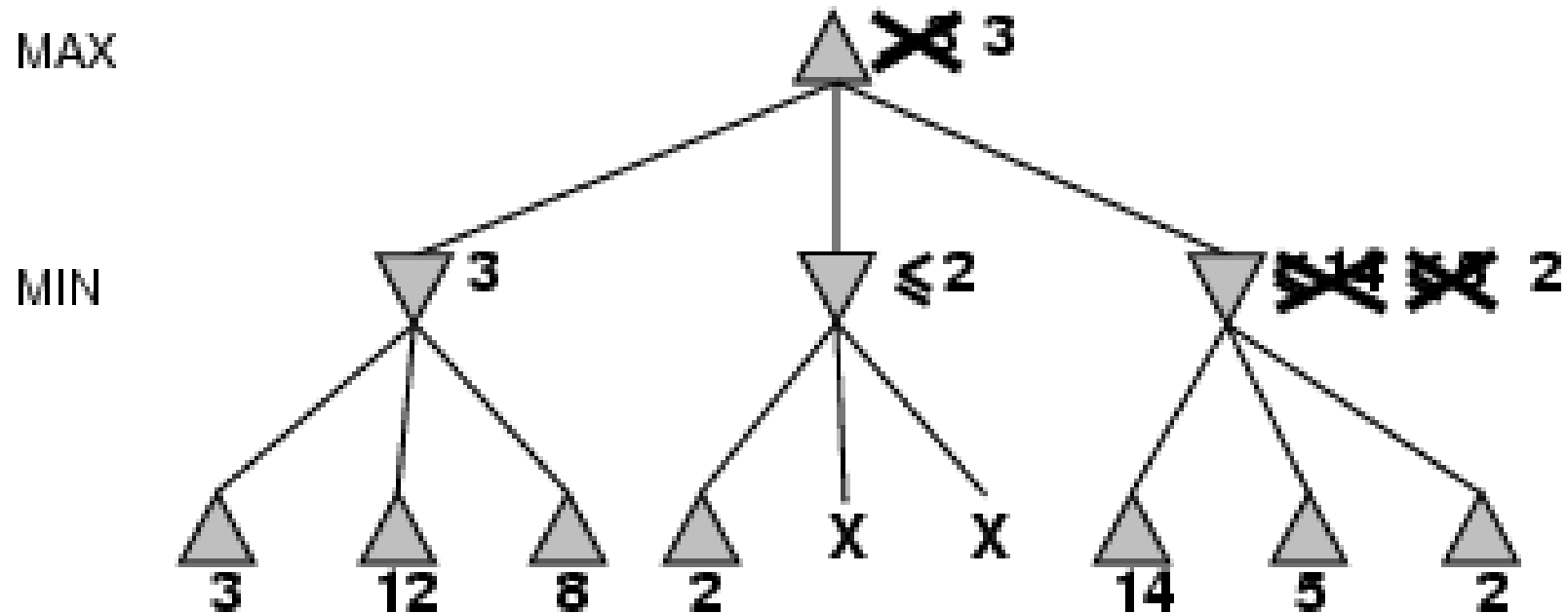

Ví dụ 1 - cắt tỉa $\alpha - \beta$ (4)

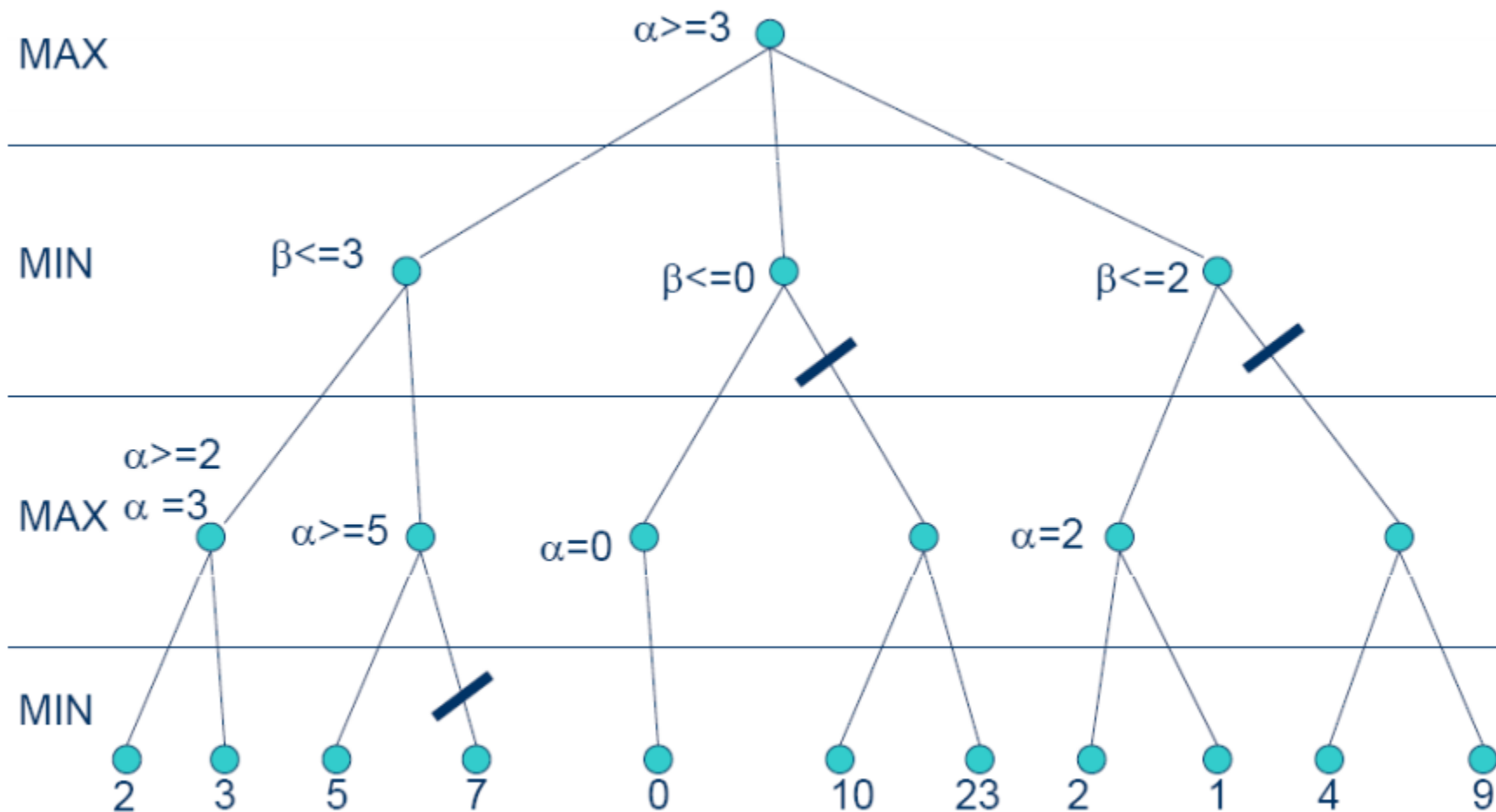
Ví dụ 1 - cắt tỉa $\alpha - \beta$ (5)

Lưu ý:

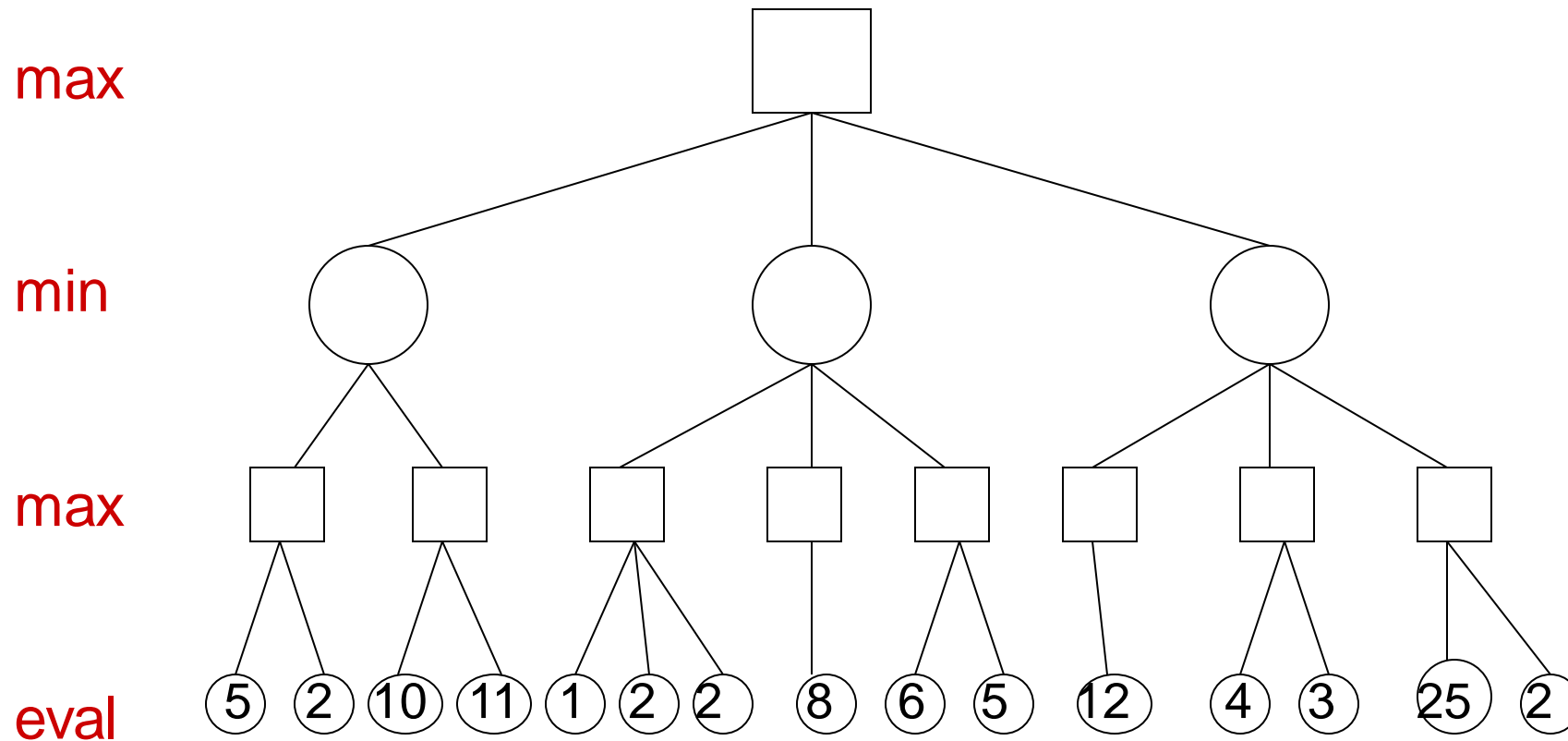
Chúng ta duyệt từ trái sang phải và phải lần lượt từng nhánh một, sau đó sang nhánh tiếp theo cùng gốc.

Ví dụ 2 - cắt tỉa $\alpha - \beta$

α - β pruning

Bài tập: cắt tỉa $\alpha - \beta$

Nút MIN có $\beta \leq \alpha$ của nút cha MAX bất kỳ (α -cut)
Nút MAX có $\alpha \geq \beta$ của nút cha MIN bất kỳ (β -cut)

Kết luận

- Xây dựng cây trò chơi
- Tính giá trị các nút. Giải thuật minimax.
- Lựa chọn nước đi tốt nhất.
- Cắt tỉa α - β

Tài liệu tham khảo

- Slide bài giảng về tìm kiếm đối kháng trong các trò chơi của TS Nguyễn Hữu Hòa (<http://staff.agu.edu.vn/nvhoa/AI/lecture4.pdf>)
- Thuật toán Minimax (AI trong Game) (<https://topdev.vn/blog/thuat-toan-minimax-ai-trong-game/>)
- Clip minh họa giải thuật minimax <https://youtu.be/zDskcx8FStA>